

Krúda

ÉLETKÉP

Ez a szöveg átírat Krúdy Gyula *Boldogult úrfikoromban* című regényéből. Krúdyval „dolgozni” könnyű, gazdag anyagából szinte bármi kibontható. S ettől olyan nehéz, hogy rémületesen sok. Hogy hagyja magát, de nem engedi. Ezzel együtt: noha Krúdynak nem állt jól a színház, Krúdy jól áll a színháznak.

Mikor Cserhalmi György anno rábeszélte, hogy írjak *valamit* ebből az evidens és különös remekműből, nem tudtam ellenállni a kísértésnek, hogy egy elvégzendő munka égisse alatt szabadon *krúdyzhatok*, anélkül, hogy más munkáim elől venném el a nap mint nap dráguló időt.

Krúdyzhatok, cserébe meg kell írnom a saját olvasatomat, mely színdarab formáját ölti, bár szívesebben hívom bőséges partitúrának, egy előadás nyersanyagának. Ezért is adtam címnek – legalábbis a magam részéről – a különös szót: Krúda.

A Krúdy igazi regényhős-név, mintha ő maga adta volna magának. Az „y” valamiféle „Krúdból származó” jelentést valószínűsít, ha nincs ilyen hely, akkor még mindig ott a latin *cruda* vagyis *nyers* szó, ami számtalan nyelvbe széjjelszármazott. Az angol *crud* nemes egyszerűséggel szifilisz, a *crude* pedig éretlent, gorombát, mosatlant jelent. Krúdának hívták hajdan, s tán hívják is még a fűzetlen, ívekben álló nyomtatványokat. Némely vidékeken a zsenge búza neve *krud*, s nyugodtan idehallhatom a krúgatást, a daru tülkölését szlávul, magyarul, angolul. Mindezekből a *Krúdy* tökéletesen összerakható akkor is, ha a konkrét név eredetét nem ismerem.

Trancsíroztam, kicsontoztam, átírtam. Hántottam le a patinát, az aranyfüstöt, a gordonkaszót, s rálátván a belső rétegekre, a kimeríthetetlen vágy-, ösztön-, emlékbányára, elképedtem. A halálos életöröm, a kéjes *Proust-ulás* harsány és lebírhatatlan elevensége ejtett ámulatba újra és újra. A felszín alatt nem sokkal, tán csak „egy patinányival” ott a keserű, kiábrándult, nagyon nagy életbúvár. A nehéz, lump szemhéj alatt egy éles, nyers, tárgyilagos röntgengép, csehovi, mondanám, csak épp Krúdy a maga kíméletlen részvétét – a fogyaszthatóság, a közeg, az úri tapintat, a prűd magyar világ miatt, vagy épp a maga tágabb mozgástere érdekében – sokkal több puha rétegbe, melankóliába, kvaterkázásba csomagolta, mint Csehov.

Persze egy színműhöz képest a regény lusta, nagy hajó. Egy ilyen hajón jó lakni. A magaméban talán jobb, nagyobb felelősség és munka, több vásárra vitt saját bőr, de nagyobb mozgástér is, legalábbis sajátabb az alaprajz, amit bejárhatok naponta. Más regényében lakni viszont, pláne klasszikuséban majdhogynem felelőtlen boldogság. Boldogult átiratomban élveztem is a munka minden pillanatát, s nyújtottam volna, ha nem lett volna határidő, ha nem lettem volna kénytelen legalábbis végigérni.

SZEREPLŐK:

VÁJSZ, vendéglős

VÁJSZNÉ, KLEBA, JOHANNA, a felesége

VILMOSI VILMA, Vájszék szegény rokona

PISTA ÚR

PLAC

ESPERES

SZERKESZTŐ

KRIPTAI

JENŐKE

KESTHELYI

BORBÉLY

DALLOSI

SPATZ, zongorista

IRMÁNÉ, trafikos

KACSKOVICS

ÜVEGES

HORDÁR

PORTÁS, főápoló

HERCEGNŐ

Gyorsan elhűvösödő tavaszi nap, május elseje, valamikor a 20. század húszas éveiben. Vendéglő belseje és kerthelyisége a pesti Király utcában. Az előtérben, illetve előszínpadon a söntés, pár asztallal, kocsmapulittal, csapóablakkal a konyhába. A színpad legnagyobb részén a kerthelyiség maga, egy nagyasztal, két-három kicsi. Lugas, de mindez beszorítva magas bérbázfalak közé.

I. RÉSZ

1. KÉP

Söntés.

(Vájsz, Vájszné, Vilma, Üveges, Kacskovics, Hordár)

Késő délelőtt, a kerthelyiség még üres. A söntésben Vájsz, a vendéglős matat, poharakat törölget, stb. Az egyik vendégasztalnál ül az Üveges.

ÜVEGES: *(ötven körüli özvegy iparosember, legyeket fog a markával, majd a sikeres fogásokra durván rátapsol, úgy öli meg őket, közben gonoszul, infantilisen röhög)*

No, Csicsóné, most ugrándozz! Hány óra, Vájsz úr?

VÁJSZ: *(nagydarab jó negyvenes, tipikus vendéglős)* Fél tizenkettő. Nevezetes idő. A toronyóra-mutatókon ilyenkor nem lelnek helyet a csókák meg a hollók.

ÜVEGES: Úgy kell nekik. A sok Csicsónénak.

VÁJSZNÉ: *(életerős negyvenes nő, süt belőle az energia, a húsöröm, kijön a konyhából Vilmával)* Te csak máma legyél itt vendég, Vilmácska. Szólok, ha kell segítség.

Május elseje van, ülj ide ki szépen, társalogjál az Üveges úrral. Az üveges úr nagyon szereti a kultúrált társalgást.

VILMA: *(30 fölötti, decens, csinosnak mondott teremelés)* Ahogy gondolod, Johanna, de én nagyon szívesen segítek neked. *(kezében egy pikoló sörrel leül a személyzeti asztalhoz)*

ÜVEGES: Alázatos kezicsókolom a hölgyeknek. Egészségére, Vilma kisasszony. Ha szabad, én csak vízzel proszitolok, mert én a magam részéről a sertől mindig elveszítem az összeszedettségemet, ami ugye az én mesterségemben, érthető, hogy nem kívánatos. Milyen bora van, Vájsz úr?

VÁJSZ: Rizling. A legjobb, amit valaha mértem.

ÜVEGES: Na, na! A tavalyi tolcsvai bora... az is a legjobb volt. Annyit ittam belőle, mint egy marha, tisztesség ne essék. Ittam, amíg el nem fogyott. De ahogy mondom. Egy marha.

VÁJSZ: Úgy van, kérem...

ÜVEGES: Mi van úgy?

VÁJSZ: Hát, hogy a borok nem tartanak örökké.

ÜVEGES: Pláne a maga borai, Vájsz úr.

(A kertbelyiség felől, tehát a bennfentesek bejáratán át belép Kacskovics, ötven fölötti úr.)

VÁJSZ: Alázatos tiszteletem, Kacskovics úr.

ÜVEGES: Alászolgája a Kacskovics úrnak...

KACSKOVICS: Alászolgája az uraknak, kezét csókolom...

VÁJSZ: Szabadjon bemutatni... Vilmosi Vilma kisasszonyt, rokonunkat Podolinból. Tanítónő.

KACSKOVICS: Részemről a szerencse. Sokat hallottam a kisasszonyról... *(leül egy asztalhoz)*

VÁJSZ: Mit parancsol a Kacskovics úr?

KACSKOVICS: Azt mondja meg, mit evett reggelire, Vájsz úr.

VÁJSZ: Vesevelőt.

KACSKOVICS: És a sörrel hogy állunk?

VÁJSZ: A rendes porciómat már megittam. Nekem mondhatnak a doktor urak, amit akarnak, délelőtt csak sört lehet inni. Ha valami gusztust csinál az élethez, az egyedül a frissen csapolt sör. Úgy bizony.

ÜVEGES: Épp az elébb mondtam a kisasszonynak, hogy én a magam részéről a sertől mindig elveszítem az összeszedettségemet, ami ugye az én mesterségemben, érthető, hogy nem kívánatos...

(Rikácsolni kezd egy papagáj.)

VÁJSZ: Hallgass, Matyi! *(int a kalitka felé)* Utóvégre nem szereti mindenki, ha a gá-belfröstükjébe belekotyognak...

(A rikácsolás lidérces kukorékolásba vált, a papagáj megőrül, a kertbelyiség felől a levegőben úszva-szállva beront egy hatalmas kakas, mögötte, vele kétségbeesetten küzdve, a Hordár.)

KACSKOVICS: Nocsak, Vájsz úr, kakas lesz vacsorára?

HORDÁR: Ez kérem, alázatosan jelentem, ez egy küldemény... Az állatkertből a Kesthelyi huszárcapitány úrnak hoztam, aki hamarosan itt lesz és meghagyta,

hogy itt várjam őtet ezzel az ördögféleséggel... Hát griffimadár ez, vagy mi? Nekem jött, megtépett, szemem majd kiverte... *(nagy nebezen lenyugtatja, összekötözi a kakast, betereli egy sarokasztal alá, leül.)*

KACSKOVICS: Vagy úgy. Ezek szerint az Elnök úr is hamarosan tiszteletét teszi az egész kompániájával.

VÁJSZ: Jól tetszik gondolni.

KACSKOVICS: Érdekes napnak nézünk elébe...

VÁJSZ: Május elseje van, kérem. Hivatalos lumpnap.

KACSKOVICS: Hát igen. Az embereket nem lehet megjavítani; úgy kell venni őket, mint amilyenek. Az volna a legfuresább, ha minden ember egyforma volna a világon.

(A papagáj rikácsol, a kakas dühödten lekukorékolja.)

VÁJSZ: Hess, te cudar! *(Betyár! – felel a madár a kalitkából)* Ne tessék félni, az én papagájomat meghallgathatja bárki, asszony is, kisasszony is, soha egyetlen szó nem hangzik a kalitkájából. Tetszik látni, mióta nem Ferenc József a király, nem egyszerű kocsmárosnak lenni Magyarországon.

KACSKOVICS: *(Vilmának)* Egyszerű vagy nem, a magam részéről meg vagyok elégedve a Vájsz úr sörével, konyhájával, sőt a fogpiszkálójával is, amilyent még nem találtam pesti vendéglőben. Valódi keményfából készült, és az én nézetem szerint arról is meg lehet ítélni egy vendéglőst, hogy milyen fogpiszkálót ad a vendég keze ügyébe.

VILMA: Én bizony szívesen átvenném a kocsmárosságot a Vájsz úrtól, ha netán unná magát.

KACSKOVICS: Ilyet se hallottam, hogy egy diplomás tanítónő kocsmárosné akart volna lenni, de hát, Vilma kisasszonyról úgy hírlik, kedvelője az extravagáns dolgoknak... Hogy ugye a télen... át tetszettünk gyalogolni a zajló Dunán...

VILMA: Ugyan, csak kíváncsi voltam a vadkacsákra, azért mentem a Duna jegére... Isten a tanúm...

VÁJSZ: A Vilmácska már Podolinban is azon törte a fejét, hogyan ejtsen kétségbe jóhiszemű férfiakat. A bálokon hölgyválasz idején mindig a legnagyobb hasú urakat vitte táncba, akik már kora este leültek a söröshordó mellé, és semennyiért el nem mozdultak volna.

VILMA: Mert nem egészséges a mértéktelen sörivás, pláne abból az erős sörből, amit Poprádfelkán főztek.

KACSKOVICS: Én csak a poprádi sört szeretem; akasszanak fel, ha Pesten ittam hozzá hasonlót. Tán a Vájsz úré, egyedül. Tudja, Vilma kisasszony, hogy miért különb a poprádi sör mindenféle más sörmél?

VILMA: Podolinban csak a poprádi sört árulták... Faykiséknál... aki gyógyszerész volt, a szomszédban volt a gyógyszerháza is, ahol egy lovag Grósz nevű patikussegéd készítette a mellpasztillákat. A legjobb valcertáncos volt az egész Felvidéken, de egy patikaengedélyt nem tudott megpályázni...

KACSKOVICS: Maga eljött arról a vidékről, az új életében nyilván el kell helyezkedni. Ha Vájsz úr nem únja meg a kocsmároskodást, akkor mit szándékozik tenni?

VILMA: Ezekről az én rokonaimtól csak hallok egy okos szót a sorsomra nézve. Én, kérem, jóformán gyermekkorom óta árva voltam, mert így rendelte a sors. Mogor-

va atyafiaknál és még mogorvább intézetekben töltöttem az életemet. Valahol biztosan akad egy darab kenyér a számomra. A diplomámat a magyar királyi tanfelügyelő írta alá. Ez a diploma a pokolban is diploma. A kassai apácák nem osztogatták érdemteleneknek az okleveleket.

(Vájsz bozza a következő sört)

KACSKOVICS: Aztán tényleg olyan jó volt reggel az a vesevelő?

VÁJSZ: Tényleg, kérem. Ekelánts volt.

KACSKOVICS: Akkor lássuk. Csak mondja meg a nagyságos asszonynak, hogy kinek lesz.

VÁJSZ: Nem kell azt mondani, kérem. Az asszony, mikor meghallotta a Kacskovics úr hangját, már nekiállott. Úgyhogy tessék csak rábízni a dolgot... Hanem régen nem láttam a kedves mamát... Hallottam, hogy felmondott egy lakójának, mert madárkerteskedő létére káromkodni tanította a papagájokat...

KACSKOVICS: Tudja Vilma kisasszony, én ama Kacskovicsok közül való vagyok, akiknek jóformán minden utcában van házuk. Szerencsére nincs velük dolgom. Javában él az én mamuskám, aki már öreg asszonyság, és húsz éve nem lépett ki az utcára. Fogadalmat tett, hogy egyetlen lépést sem tesz többé ebben a városban, ahol tudtán kívül új neveket adtak az utcáknak, új házakat építettek, új boltokat nyitottak...

VÁJSZ: ...Kacskovics úr lakja a legtöbb lakást székes e fővárosban...

KACSKOVICS: Bizony, és minden házamban berendeztem egy lakást, ahol hosszabb-rövidebb ideig gyógyulást reméltem az álmatlanságom ellen. De engem és az utazóládámat ismernek minden pesti fogadóban, mert én megyek, kérem a nagy horkolók után, mert csak azok közelében juthatok éjszakai nyugalomhoz. Van egy Heringer nevű altató cimborám, aki a „Fehér ló” nevű fogadóban száll meg, és olyan siket, mint a föld. Ezért éjszakánként nagy ordítózásokat rendez, mert a bőséges vacsora után tűzzel, bikával, betyárral álmodik; a csizmáját hajigálja az ajtóhoz, belerohan a szekrénybe, a tükörbe, a balkonajtóba, szóval jó nagy kravált rendez. Hát én egyedül ettől tudok jóízűen aludni. Vagy ha a szomszédban éjszakai edényeket vagdalnak egymás fejéhez az álmatlan házastársak. Például volt nekem egy jóra való vidéki asszonyságom, aki a „Vadászkiüt”-ben éjfél után mindig álmoskönyvet kért a szobaasszonytól, de rögtön, mert a férje megint bolondot álmodott. És ez a Kristófiné megverte a férjét, ha valamely gyanús vagy illetlen dolgot olvasott ki az álmoskönyvből.

VÁJSZNÉ: *(a tálalóablakból)* Egy ekelánts velő a Kacskovics úrnak.

(Vájsz kihozza a vesevelőt)

KACSKOVICS: *(eszik)* Ez egészen kedvem szerint való. Szeretem, ha a vöröshagymát finom szitán törik át. Ez még azt a holt vendéget is felébresztené, akit a hagyomány szerint a régi pesti kocsmárosok minden vendéglő falában elhelyeztek, hogy ne maradjanak vendég nélkül...

Söntés, kerthelyiség

(Előbbie, Pista úr és kompániája)

Kintről, hejebuja, cigányzene, kiáltozás, kocszörgés, ahogy egy szűk, kövezett belvárosi udvarra becsörömpöl egy omnibusz.

VÁJSZ: Hogy az a hergomorgó radai hétszentség rogyasztaná rájuk az eget... Már itt is vannak. Illusztris társaság érkezik, uraim... a szokás szerint omnibuszon... telimegy az udvar a nagy batárjukkal.

VILMA: Még sohasem utaztam omnibuszon.

(Belép Pista úr és kompániája, minimum beten, egy átmulatott éjszaka után.)

PISTA ÚR: *(Vájsznak)* Mér csodálkozik Vájsz? A május elseje az hivatalos lumpidő... Mint az újesztendő, a vízkereszt, a hamvazószerda...

KRIPTAI: ...a zöldcsütörtök, a pünkösöd hétfője...

ESPERES: a húsvét kedde...

JENŐKE: ...a Medárd napja...

SZERKESZTŐ: a Lőrinc napja...

PISTA ÚR: a zsidó újév, a halottak napja...

KESTIHELYI: András napja, aprószentek napja.

KRIPTAI: Ahogy az Elnök úr mondani szokja, a mi életünkben ezt éppen olyan kötelességünk megtartani, mint az adófizetést.

PISTA ÚR: Úgy ám! Na, mit szól Vájsz, hogy a maga kóceráját választottuk?! Heten, mint a gonoszok...

VÁJSZ: Alázatos szolgálja az uraknak, parancsoljanak a lugasba...

PISTA ÚR: Naná, hogy parancsolunk. Csapolt már, Vájsz?

VÁJSZ: Igenis kérem.

PISTA ÚR: Na de mikor, Zikkelnér? Az egész világon ilyenkor csapolnak. Az egész világon! Boldogult úrfikoromban Bécsben a rendőrség bezárta azt a restoratört, aki nem csapolt, amikor a Szent István-toronyban megszólalt a harang, mert mi célból legyen nyitva egy kocsmá, ha ott még a déli harangszóra se csapolnak? Az ilyen vendéglős menjen el borjúszeletnek.

VÁJSZ: Igenis, kérem.

PISTA ÚR: *(Kacskovicsnak)* Á, Kacskovics öcsém! Csak ne zavartassa magát! Adja át kézcsokomat a kedves mamának. Hogy állunk az alvással? Engem bezzeg nem kell ringatni, ha elszánom magamat. Már hetvenegy esztendő vagyok, félek, hogy kevés idő van hátra, nem szívesen szentelem az alvásnak. Tegye tiszteletét alkalomadtán az asztalunknál... a gyönyörű kisasszonnyal egyetemben... *(Vájsznak, félre)* Honnan van? Privát a kicsike?

VÁJSZ: Ó, kéremszépen Vilmosi Vilma kisasszony, az én rokonom Podolinból. Tanítónő, kérem. Olyannyira, hogy a kassai apácáknál szerezte a diplomáját.

(A kompánia tagjai leülnek, elhelyezkednek a kerthelyiségben, belakják, teletöltik, mintha hazajönnének. Kövérek, izzadtak, szuszogósok.)

HORDÁR: *(fölugrik, odaadja Kesthelyinek a kakast)* Kapitány úr parancsolatára ide-liferáltam a kakast az Állatkertből. *(apróra összehajtogatott cédulát vesz elő)* Itt van egy cédula. Pedigré, vagy mi. Amolyan keresztlevél.

KESTHELYI: Gyer' ide, te tollas leves, te! *(megfogja a kakast, bosszan bűvöli. Az állat darab ideig küzd, majd álmosan lehorgasztja a fejét.) (a bordárnak)* Tedd a sarokba, és vigyázz rá. Megteszlek kakas-örnek. Rendelj magadnak egy pohár sert. *(A bordár visszatelepszik a sarokasztalhoz, a kakast az asztal alá dugja.)*

KESTHELYI: Én ezt teszem, kérem. Állattal, emberrel. Ha utamban vannak, megdelejezem őket a tekintetemmel. Mikor jó órámban vagyok, egy lovat megdelejezek. Ez egy igazi viadali kakas. Hollandus-szumátraí. Ez nincs megkappanosítva. Kutatási célra vettem magamhoz az Állatkertből. Beszélni fogom tanítani. Masírozni. Igazi gavallért nevelek belőle, elhihetik az urak, egy Kesthelyi nem beszél a levegőbe. *(csuklik, bőfög, sarkantyúját pengeti)*

KRIPTAI: *(Pista úrhoz)* Nézzenek oda! Mélyen tisztelt Elnök úr! Bejelentésem van. Ez a Vájsz el akar térni a régi szokástól, kérek. A söröshordót nem idekint, a szemünk láttára akarja csapra veretni, hanem odabenn a söntésben. Talán menjünk be, ha a legszűkebb magunknak akarunk csapolni?

PISTA ÚR: Vájsz! Mit hallok, Vájsz?

VÁJSZ: Elnök úr, kérem, a múltkor egy fél hektó sör maradt a nyakamon, tetszik tudni, amikor közben megérkezett a pezsgőügynök úr, és rábeszélte az urakat a pezsgőzésre, tisztelettel. Én azután már a vendégeimnek nem adhatom el az állott sört. A magyar királyi kincstár ezt nem követelheti egy adófizetőtől.

PISTA ÚR: Ne beszéljünk a magas kincstárról egy hordó punyeváci sör miatt. Behozza azt maga, Vájsz úr ebben a kocsmában, ismerem én jól az aktáit. Egy fél hektó sör árát, hajaj, hogy behozza!

VÁJSZ: Értettem, kérem. Ha így áll a helyzet, megtisztelem az Elnök urat és társaságát, és egy friss hordót csapoltatok...

KRIPTAI: De idekint csapol!

VÁJSZ: Megmondtam, hogy idekint nem csapolok többé, erre való a söntés.

PISTA ÚR: Ej, hát gondoljuk meg alaposan a dolgot!

KRIPTAI: Meggondolja és csapol.

VÁJSZ: Nem csapolok.

VÁJSZNÉ: *(a konyhából)* Pár virsli zafiban...

VÁJSZ: Jövök... *(a tolóablak előtt)* Hogy az a hergomorgó rewetincsi szűzmária rogyasztaná a...

VÁJSZNÉ: *(felhúzza a tolóablakot)* A múltkor megesküdtél, hogy kidobod az egész lötytös kompániát.

VÁJSZ: Hallgass! Megmondtam, az Elnök jóakarata nélkül nem élsz meg a kerületben...

VÁJSZNÉ: De megélsz. Ez egy ageb. Egy fogatlan hampeljancsi.

VÁJSZ: Most már hallgassál...

PISTA ÚR: Na, uraim, ki hívja ki párbajra ezt a Vájszot?

JENŐKE: Egy Vájszot?

KESTHELYI: Hova jutna a világ, Elnök uram, ha már egy Vájszot is ki lehetne párbajra híni? Nem igaz, Vájsz?

PISTA ÚR: Mondja, Vájsz, mért a Bécs városához van a maga fogadója elnevezve? Hogyhogy nálunk egyetlen fogadó sincs, amely a magyar nadrágról volna elnevezve. Bezzeg Amerikában a knikebokkerekről a legelőkelőbb szállodák vannak elnevezve.

KRIPTAI: Úgy van! Éljen a magyar nadrág!

KACSKOVICS: No, megint gyönyörű jelenetekre van kilátás... Tudja, Vilma kisaszszony, ide azért szeretnek járni ezek az úriemberek, hogy az Elnök fennhatósága alatt a kocsmárost agyonszekírozzák, amíg az eszét el nem veszíti. Talán akkor ízlene nekik legjobban az étel, ha Vájsz a szemük láttára felakasztaná magát az ajtószegre.

VILMA: Ahogy a szegény rokonomat elnézem, talán még ezt is megéri az Elnök úr. *(Vájsz hátragurít egy bordó sört, aztán sértődötten előre jön.)*

ÜVEGES: Maga egy Kolhaus Mihály, Vájsz úr. Tudja, aki a porosz császárral szállott szembe. Kolhaus Mihály óta nem történt ilyen égbekiáltó igazságtalanság. *(Vilmának)* Tetszik tudni, a szegény feleségem, amíg élt, eredetiben olvasta a német költőket, és vasárnap délután, a függöny mögött mindent elmesélt nekem, amit a költőkből olvasott.

VÁJSZ: Kolhaus Mihály? Nem ismerek ilyen vendéglőst a környéken.

KRIPTAI: Vendéglős!

A KOMPÁNIA: Vájsz! Vájsz! Vájsz! Rajtarajta Vájsz!

VÁJSZ: *(hátramegy a társasághoz)* Parancsolnak az urak?

PISTA ÚR: Na! Hányszor szóljunk, Zikkelnér? Maga talán nem ismer engem? Akkor a tudomására adom, hogy már vége annak az időnek, amikor a kellnerek voltak a legnagyobb urak a városban. Mára egy kellner már köszönni se tud jóformán! Egyenesen, összecsapott bokával állani, és csak a fejet meghajtani! *(emelkedne fel, akár egy télikabátokkal megrakott ruhafogas, mintha meg akarná mutatni, aztán bágyadtan visszahanyatlík)* Ferenc József idejében ez így volt, azóta felborult minden rend a világon. *(Vájsz mosolyog)* Maga nevet, barátom, amikor én beszélek? De mit mondana, pláne mit mondana a kocsmárosné önagsága, ha eszembe jutna töltött vadkanfőtt vagy medvetalp-pecsenyét rendelni? Ezt éppen úgy tudni kell egy budapesti vendéglősnének, aki ebben a városban akar meggazdagodni, mint akár a székelgyulyást... Ért engem, Vájsz? Ne féljen, nem rendelek vadkanfőtt... Hozzon nekem egy pájsli! Elég egyelőre kisporcio is, majd meglátjuk, hogy mit tud az a pájsli. Bő lében legyen, hogy kanállal lehessen fogyasztani, mert ez a pájsli első titka. Második titka, hogy köröm nagyságúra legyen vágva a tüdő, mert akkor fő puhára. És ne egyfertálynyit ám, hanem egy felébe vágott citromot hozzon mellé. Ez a harmadik titok. Mondja meg a gnédigének, hogy nekem kell a pájsli. És hozza ide a kenyeret, hadd vágok magamnak belőle egy darabot.

VÁJSZ: *(előrejön, bekopog az ablakon, morog)* Kisporcio savanyú tüdő. Ez túlmeleg minden kocsmárosfantázián. Még hogy az egész kenyeret vigyem oda neki...

ÜVEGES: Mondom, maga egy Kolhaus Mihály, Vájsz úr.

PISTA ÚR: Nincs már igazi sercli a világon. Hol van az a világ, amikor Ferenc Józsefnek külön dagasztottak, külön sütöttek kenyeret Pesten a pékek? Amikor titkosrendőrök ügyeltek arra, hogy a péklegények se a fülüket, se a lábujjukat ne vakargassák a műhelyben? Én valamennyi péket felakasztanám. *(Vájsz hozza a kenyeret)* A forradalmak mindig a pékek miatt törnek ki. Kampec. Bolond mindenki, aki túlélte Ferenc Józsefet. *(a kenyérbéjakat itt-ott levagdossa a mellényzsebéből elvett biciskával)* Gusztus dolga az egész élet. Van egy öreg tyúkszemvágóm a Rudas-fürdőben, aki mindig megmutatja azokat a nevezetesebb tyúkszemeket,

amiket a híres emberek lábából kivágott. Eddig Szilágyi Dezsőé volt a legnagyobb, no de olyan ember is volt... nagy, lucidus tyúkszem, még az alvadék is rája volt kövesedve...

KACSKOVICS: Az Elnök úr azért beszél ilyen históriákat, hogy megszabadítsa asztaltársait az étvágyuktól.

VILMA: *(felnevet)* Gondolja?

PISTA ÚR: Becsületemre, akkora tyúkszeme volt Dezsőnek, mint az orosz cár Orloff-gyémántja. Egy ilyen tyúkszemvágó a gyűjteményére egzisztenciát tudott alapozni... s akkor még a női tyúkszemekről nem is szóltam, mert diszkrét ember vagyok. A kis kérgecskékről a sarkocskákon, kérem. Egyszer nekem eskü alatt megmutatták Jászai Mari tyúkszemét... az, aki megmutatta, horribile dictu, rendelkezett egy kiterjedt... altincsgyűjteménnyel. De csitt...

KESTHELYI: A tyúkszemvágás az tiszta sor, magyar ember annak tudja a sorrendjét, az idejét, a módját, de vajon mikor a legjobb borotválkozni? Gőzfürdőből jövet vagy menet?

PLAC: Nézze Keszthelyi úr...

KESTHELYI: Keszthelyi. S-sel, ha kérhetem. Vagy nevezzen Kapitány úrnak...

PLAC: Keszthelyi. Én minden negyedik nap nullásgéppel lenyíratom a hajamat, levágatom a szakállamat a budai szerb borbélynál, mielőtt belépnék a gőzfürdőbe. Én fürdőzés után nem engednék a pofámhoz nyúlni, még annak a borbélykisszonynak sem, akinek a kedvéért mostanában sorfalat állnak a Váci utcában a gavallérok.

KESTHELYI: Szerencsére még nem tartunk ott, hogy csődbe ment izraelita árendások dirigálják Pesten a divatot.

PLAC: Nekem viszont sohase jutott az eszembe, hogy a nevemet ötven krajcárért megváltoztassam, tudják a hitelezőim, hogy én ma is Plac vagyok, aki majd megfizeti a tartozását, ha lesz neki pénze...

KESTHELYI: Én a magam részéről kijelentem, a fegyenceket szokták nullásgéppel nyíratni, nem a huszárokat. Kijelentem, hogy sohase teszem be a lábamat ahhoz a szerb borbélyhoz, ahol krétával van kiírva, hogy a borotválkozás tíz krajcárba kerül. Kijelentem azt is, hogy mindig fürdő után fogok borotválkozni, mert minden okos ember tudja, hogy a meleg vízben megpuhult szőrszálakat könnyen lehet eltávolítani a bőrről. Egyébként... *(Kriptához)* Mily irányban intézkedettél, Aladár?

KRIPTAI: Legfelsőbb beleegyezésemet adom egy egyszerű borjúpörkölthöz... az én helyzetemben ez a legmegfelelőbb...

KESTHELYI: Ez a ti bajotok a főzésekkel meg a sütésekkel, hogy enni akartok, nem rágni. Én rágni akarok, mint a farkasaim odakünn az állatkertben. Hozzon nekem nyers tormát, Vájsz!

VÁJSZ: Reszelt tormát tetszik gondolni.

KESTHELYI: Reszeletlent. Ahogy a földből kirángatta. Mondom, hogy rágni akarok. Erőset akarok rágni.

JENŐKE: Hé! Micsoda speizcetli ez, amelyből hiányzik a marhahúshoz való körítés pontos felsorolása? De elsősorban nem látok levespótlékot az asztalon. A céklát elfelejtette az étlapra felírni, pedig a céklának kedvéért, Vájsz barátom, én a maga vendéglőjében már annyi marhahúst megettem, mintha speciálisan az én számom-

ra sütnének egy ökröt a budai Vérmezőn... Na de hagyjuk. Ami azt illeti, momentán néhány kövér, bő olajban úszó francia szardíniát... ööö fogyasztanék, mégpedig olyan dobozból, amelyet itt az asztalnál bontanak. Van egy üzlet a közelben, a Löwensteiné, ahol ezek a bizonyos halacsák kaphatók. Csempészett hal, vörös a doboza.

ESPERES: Csempészett szardínia!

PISTA ÚR: A szardíniának is megvannak a maga tolvajai, mert a lopott holmi, mint tolvajnyelven mondják: a szájre, mindig jobb minőségű.

ESPERES: Portugálok készítik, mert csak egy valódi portugálnak jut eszébe ilyen huncutság. Az olajra ugyanis nagy adó van vetve, a csirkefogók tehát egyszerűen lopják az olajat, lopják a szardíniát. Ugyanezért nincs semmi felirat a dobozon, mert nem bolond senki se elárulni magát.

PLAC: Egy pacalt kérek, Vájsz. Pacalt és sört, ami egy falusi zsidónak dukál a restaurációban. Pacal jár az ilyen pasasérnak, nem pedig muszka kaviár.

PISTA ÚR (*az ablak felé tartja a sört*) Ja, lieber Freund (*Vájsz úr felé*). Ami jó: az jó. (*iszik*) Nemhiába volt hajdan ez a Vájsz az öreg Dreher Antalnál sörfőzőlegény. De jött a szerelem, amivel mindenféle kívánságok járnak, ugye Vájsz? Egy Vájsznéért én is megtettem volna mindent boldogult úrfikoromban. És akkor eszébe jutott, hogy kocsmát nyit a székesfővárosban. Nászajándéku az azt kérte a gazdájától, hogy ő legyen az egyetlen, aki ezt a schwecháti sört mérheti Pesten.

KRIPTAI: Nemhiába egyik legnagyobb adófizetője az öreg Dreher Ausztriának. (*iszik*) Hé kéám, nem köpött ebbe bele valami weinburst? Ahogy a Zichy gróffal ez megesett...

VÁJSZ: Na de kéremszépen, itt még soha...

PISTA ÚR: Itt még soha nem járt Zichy gróf, ugye, Vájsz? Ezt akarta mondani? Jól van, ne stuccoljon már, attól hogy egy kompánia szekánt, még meg lehet magával elégedve. Hanem mondja meg, mér nincs itten zene? Hát hogy lesz ebből tánc?

VÁJSZ: Minek a zene? Ahol zene van, ott veszekedés van. A borjúpörkölt nem lesz jobb a muzsikától. Ez vendéglő, kérem, nem zengeráj. A kuplék végett tessék oda-fáradni, a zengerájba.

ESPERES: Énnekem egy porció szódabikarbonátát hozzon, Vájsz! Nincsen rendben az egészségem, uraim. Alig győzöm magam szódabikarbonátával. Ugye, mondtam, hogy attól a Déli-vasúti hurkától mindnyájan megbetegszünk?

PISTA ÚR: Ugyan, Jobrincs, a Bárisné hurkájától senki még meg nem betegedett. Abból Siófokra utaztukban főméltóságúnék ettek, meg eleven hercegprímások. Te csak ne fanyalérozzál, nem beteg itt senki.

ESPERES: Én kitartok a szódabikarbonátám mellett. Csak tudom, hogy beteg vagyok-e vagy se!

SZERKESZTŐ: A magyar a beteg, mert ha így marad Magyarország: bizonyosan el kell pusztulnia. Ennyi magyart nem bír eltartani ez a darabka föld. Régi elméletem, hogy egy csomó magyarnak fel kell kerekedni és visszatérni Ázsiába, hogy legelől kezdjük az egész dolgot. Vadászoknak, halászoknak, kell lennünk, hogy a faj megmaradhasson. Vissza az őshazába, Esperes úr.

ESPERES: Igen, de mi lesz a civilizációval és sok mindennel, amit itt hagyunk Európában?

SZERKESZTŐ: Pogányoknak kell lennünk megint, hogy fennmaradhassunk. Pogányoknak kell lennünk, hogy a mostani európai konstellációban komolyan vegye valaki a magyarságot. Nincs kegyelem...

ESPERES: Úgy van. De az a hurka akkor se volt gilt. Kapitány úr, engedje meg, hogy néhány percig rendelkezem a hordárával.

KESTHELYI: Hé, Stern vagy hogyhívnak! Löffelmann!

(A Hordár kelleltenül fölkel, odamegy az Espereshez.)

ESPERES: (bugyellárist vesz elő) Szeretnék jó, tiszta, valódi szilvóriumot inni. Ezt mondja meg annak a vörös szakállú zsidónak, aki a Rumbach utcában a boltja küszöbén áll. Három lépcső vezet felfelé. Az apja hitközségi Elnök volt Tolcsván, a Fürstök közül való, akik híres borkereskedők voltak a Hegyalján. Volt valami rokonuk, akit Teitelbaumnak hívtak, és mint csodarabbit emlegettek. Ezt a pénzt tegye a sapkájába, mert nem szeretném, ha azzal jönne vissza, hogy elvesztette. Nekem hiába mond bármiféle hazugságot, mert én ott voltam, amikor azt a szerencsétlen Regulát felakasztották. Abban az időben fogházlelkész voltam. Tempi pasati...

PISTA ÚR: Én a magam részéről egyetlen akasztásnál se vettem részt, pedig Thaisz főkapitány idejében rendőrgyész voltam. Sohase értettem, hogy miért kell szíverősítőt inni annak, akinek amúgy is helyén van a szíve. Csak a gazemberek félnek az akasztófától. Emlékszem, hogy Spangát, az országbíró gyilkosát láttam egyszer a hivatalomban. Ugyanolyan természetű, alamuszi, vöröskés ember volt, mint ez a hordár. Csak ezt Löffelmannak hívják...

HORDÁR: Nem vagyok, kérem Löffelmann.

PISTA ÚR: Dehogynem.

HORDÁR: Itt van a hordár-ipartársulat engedélye...

PISTA ÚR: Bruderkám, én rendőrgyész voltam. A Síp utcában volt egy iroda, ahol huszonöt krajcárért mindenféle írást hamisítottak; én vettem véget a dolognak, mert Pesten minden második kávéházi vendég már idegen országbeli trónkövetelő volt. Úgyhogy hagyjuk a papirosokat, Löffelmann. Menjen a dolgára.

SZERKESZTŐ: (pénzt vesz elő) Ha már amúgy is útra kel, kedves öö... Löffelmann, térjen be egy nagyobb csemegeüzletbe is, és hozzon nekem egy dobozka valódi orosz halikrát. Kaviárt, mint oroszul mondják.

(A hordár ülveszi a pénzt, aztán menekülőre fogja.)

PISTA ÚR: Pont úgy nézett ki a Spanga, mint ez a Löffelmann. Mér nem lehet ezeket egyformán hívni? Egyik sunyiróka, mint a másik... Nem igaz?

JENŐKE: Aztán meg elrohan, a büzbörgő hordárja! És az én szardíniám?... Jól mondd, kérlek, ezt a sunyirókát. Nem élet ez így. Megkérdezhettem volna a nővéremtől, hogy mit főzetett ma ebédre. Mégiscsak más dolog családi asztalnál ebédelni, mint egy léghuzamos kocsmában. Én anya nélkül nőtem fel. Senki nem tudja úgy csinálni a szilvás gombócot, mint Fruzsín nővérem. Ó, hogy fogja sajnálni, amikor megtudja, hogy azért maradtam el a mai ebédre, mert nem voltam elég frissen megfürödve, megborotválva, megfésülve, és a ruháim hüdösek voltak a dohányfüsttől. De hát noblesz-oblizz. A barátainak is tartozik az ember valamivel. Hozzon nekem egy adag káposztalevest, Vájsz úr.

PISTA ÚR: Bizony, kedves barátom, ez nem élet...

JENŐKE: Az embernek meg kell tanulni, hogy szükség esetén maga borotválkozzon. Sajnos itt nincsen szeparé, mint az orfeumban vagy más európai helyeken, pedig május elsején, amikor a pesti fodrászok sztrájkolnak, csak az orfeumban, meg a szeparében lehet jó borbélyhoz jutni, aki az ember haját tavasziasan megnyírja. Ugyan ki mutatkozhatna úriember léteére téli frizurával május elsején?

PISTA ÚR: Igen, igen, a Fruzsín... mindig én emelem meg előtte legmélyebben a kalapomat, amikor téli reggeleken a diákmisére siet a piaristákhoz. A legtiszteletreméltóbb dolog: egy rókamálás bundába öltözött úriőr a reggeli utcán, amint anyáink, nagyanyáink erkölcsi szerint a templomba siet. Meg is mondhatod neki, Jenőke, hogy kezét csókolgatom. Becsületszavamra: a magamfajta, régimódi úriember már csak azért se vonulhat nyugalomba, mert nem tudna helyetteséről gondoskodni, aki a régi divat és erkölcs szerint öltözött hölgyeknek a templom előtt vagy mise után kalapot emeljen. Mert ez már, kedves barátom, svejneráj.

(Pista úr monológja alatt bejön a borbély, leül a kerthelyiségben a bordár volt asztalához.)

3. KÉP

Söntés, kerthelyiség
(Előbbie, Borbély)

PISTA ÚR: *(feláll, odamegy a söröshordóhoz, csapol magának egy krigli sört, olvassa a bordóra ragasztott kék cédulát)* Igen, valódi schwecháter lágerbier.

BORBÉLY: *(Figyeli Pista urat, aztán maga is odamegy, csapol, elolvas, és visszamegy az asztalhoz. Pista úr úgy csinál, mintha nem venné észre, a többiek döbbenet figyelmek.)*

KERTHELYI: De ismerős ez a Frici! Ez már az én pofám is beretválta.

PISTA ÚR: Jól, mondod, kapitány úr, az összes borbélylegény Frici. És az is marad... Vájsz! Vigye ki innét ezt a hordómaradékot és öntse ki vagy ossza szét a kocsisok között. Társaságom a magunk részéről bort fog fogyasztani.

(A Borbély föláll, elindul a hordó felé, de Vájsz fölkapja, a vállára veszi a maradék sört, kiviszi. A borbély téblábol, aztán vigyorogva visszaül. Izeg-mozog, minden fogpiszkálót megrág, majd visszaereszt a tartójába.)

PISTA ÚR: Véleményem szerint vagyunk itten hatan-heten borivók, akik korántsem abból a szempontból kóstolgtatják a bort, mint némely kereskedők, akik csak spekulálnak, meg hasznót számítanak. Igaz, Plac?

PLAC: Igaz... *(odamegy a fogashoz, kiválaszt egy kalapot, a legjobbat, a fejére teszi, próbálgatja)* Ez aztán a kalap! Ugyan ki a fenének van ilyen jó kalapja? Melyikteké?

BORBÉLY: Az az én kalapom, Plac úr.

PLAC: *(némi ijedtséggel akasztja vissza helyére a borbély kalapját)* Vagy úgy...

BORBÉLY: Csak mondom.

PLAC: Pardon, kérem!

PISTA ÚR: Mit pardon? Hova jutunk, ha már egy ilyen miskájer is pardont kap a kalapjáért? Mer ez egy miskájer, higgyétek el. Azoknak van ilyen cipőjük, láttam ele-

get boldogult ifjúkoromban... Kettesével járják a magyar országutakat, a kutyabőr táskájukon mindenféle rézkarikák, drótok, kések csörömpölnek, s foglalkozásuk szerint megfosztják az állatokat a nemüktől. Csikók és bikaborjúk örök ellenségei... Hogy is volt az, Plac, a borkereskedéssel?

PLAC: Az embernek valamiből élni kell. Sok huncutsággal jár, nem mondom. Eladtam, ahelyett, hogy lenyeltem volna. Aztán egyszer vettem egy nagyobb tétel tolcsvai újbort, mármint hitelbe. És ezt megittam magam, amivel vége is lett az egész borüzletnek.

PISTA ÚR: És utána jött egy kis bírósági eljárás.

PLAC: Abbiz igaz, mindenemet elvitték a hitelezők. Azóta sört iszom.

PISTA ÚR: Boldogult úrfikoromban karcsú, hétdecis butéliákból, egy decis poharakból iddogáltuk borainkat. A magyar állam butéliáiból könnyen kiszámíthatta az ember, hogy mennyi bora marad, mire a sajthoz érkezik. Az okos ember télen-nyáron almát vagy körtét fogyasztott a sajthoz. A zsíros sült után néha két pohárral is kellett egymás után felhajtani, hogy a szerencsésen benyelt kisművésű paprika tüztét enyhítsük. Mert elveszett ember az, aki már evés közben is parádi, szolyvai, bikszádi meg kékkúti vagy pláne nőnemű ásványvizekkel kezd. Evés közben tiszta bort szabad inni; az ásványvizek csak az ebéd utáni időben szolgálhatják a célt, amelyért az orvosdoktorok beleegyeznek fogyasztásukba.

BORBÉLY: Hogy úgy van, kérem! A bajszos továbbá kétszer iszik. Ezt elfelejtette a mélyen tisztelt Elnök úr...

PISTA ÚR: ...Azóta lettek zavarok a borfogyasztás terén, amikor a magyar állam engedett a Wagon Lits ostromának, és háromdecis butéliákat is forgalomba hozott az étkezőkocsik kedvéért. A publikum a kisüvegnyi borok iránt kezdett érdeklődni, és ekkor kezdődött Magyarország züllése. De most is szívesen meginnám, Vájsz úr, ha volna mustrába ilyen bora a pincéjében! Háromdecis, karcsú bakfis, amely az imént került ki a tánciskolából. A Nemzetközi Hálókocsi Társaság neve is rá van írva, arany betűkkel. A vignétára.

BORBÉLY: Jól mondja a tisztelt Elnök úr! Aki az Elnök úr által említett borból akar inni: legalábbis Szabadkáiig kell utaznia. Mert az ilyen bort már csak a nemzetközi expresszvonatokon árulják a pasaséroknak. Én tudom. Próbáltam. Amikor Piros Józsi cigánybandájával együtt mentem a szabadkai iparos-bálba. Ott táncoltunk kólót másnap a piacon, és heringsalátát ettünk reggelire. *(próbálgatni kezdi a hangját, énekelni akar)*

KRIPTAI: Hékám! Már ez túlmegy minden határon! El van tévesztve a házszám.

BORBÉLY: Mért, kérem, a kocsmában mindenkinek egyforma joga van, akár a villamoson.

KRIPTAI: Akkor menjen a villamosra!

PISTA ÚR: ...Nem fejezhettem be szavaimat, mert némelyek megzavartak mondani-valómban, pedig én a fecsegést mindig rábírom azokra, akik órák hosszáig eldísputálnak azon a kérdésen, hogy lefekvéskor vagy felkeléskor dörzsölik be testüket a Brázay-féle sóshorszesszel... illetve a...

BORBÉLY: Határozottan lefekvéskor, mélyen tisztelt Elnök úr...

PISTA ÚR: ...galandféreg. Arról fecsegnek, hogy minden embernek galandféreg lakik a beleiben, és havonként meg kell próbálkozni azzal a kúrával, amelyet Fejér

Jenő népdalköltő és gyógyszerész hirdet az *Egyetértés*-ben. Csak fecsegenek a fecsegők, amit akarnak, én mindig komolyan vettem az életet, és ha vittem valamire, azt Ferenc József királyunk jószágos, atyai szeretetén kívül annak köszönhettem, hogy léhaságokon, bajuszokon, bajuszpedrőkön, hajkenőcsökön nem jártam az eszemet. Amint mindenki láthatja: szakállamat ollóval vágatom, mégpedig hetenként egyszer, és megkövetelem a borbélylegénytől, hogy akkor beszéljen, ha kérdezem. És órákulcsa is legyen az officinában.

BORBÉLY: Már ezt, kérem, nem hallgathatom tovább. Az órákulcs kiment a divatból.

PISTA ÚR: Na most akkor, kérdeztem vagy nem kérdeztem? Hajtsunk tovább, Sáterl.

KRIPTAI: Uraságod talán szakmabeli?

KESTHELYI: Mondom, hogy ez egy Frici! Ez már az én pofám is beretválta.

PISTA ÚR: Sáterl, Sáterl! A lyukas órákulcs pedig mindig divatban lesz, amíg ebben az országban finom úriemberek élnek. Szükség van rá az arcon jelenkező pattanások kinyomkodásánál, bármit mond Kneipp páter, a wörishofeni plébános úr a hideg vízről, a harmatos fűben való mezítlábas sétálgatásról, az erdei fákön való mászkálásról, a frissen esett hóban való fürdésről – bármit ígérnek Csillag Anna orvosságai a különböző megfiatalodásokról, az üde arcszínekről, a ráncatlan ábrázatokról, a sima arcokról –, a lyukas órákulcsra mindig szüksége lesz a magyar úriembernek, mielőtt bálba, mulatságba, lánykérőbe vagy más ünnepélyekre elindulna hazulról. A legtöbb úriembernek ragyás az arca, ha már bizonyos tapasztalatokat szerzett, amelyek nyomokat hagynak az arcon, és egyetlen gyógyítójuk az órákulcs. Ezeket a ragyákat néha bizony el kell távolítani, mielőtt azok megfeketednének, megkeményednének, megsajtosodnának, örökre megtelepednének az arcon. Olyanforma eljárás ez, mintha női csököket tüntetne el az ember az arcáról, holott legszívesebben a női csökök emlékével szeretne járkálni a városban. Száján, bajuszán, szakállán, szemöldökén, fülén, sőt szempilláin is érzi az a bizonyos ember a női csökök nyomát; a mosdótáltól irtózik; parfümírozott zsebkenőcsöket szagolgat; örvendez a lázas pattanásoknak; a fogai közé tévedt női hajszálaknak; a zápfogakban megtelepedett női bajuszkáknak, amelyek szinte felbecsülhetetlen értékűek, amíg szőkén, hamán, feketén, titkosan, lopva, szinte felfedezésre várakozva találhatók a nők ajkai körül... Az órákulcsra azonban minden körülmények között szükség van az arcpattanások kinyomogatásakor. Még abban az időben is szükség volt, amikor porcelán arcú, kék szemű, szinte oxigénlehető hercegnők csökölták meg Roykó tiszafüredi gyógyszerész pedrőjét a bajszok hegyén.

BORBÉLY: Ez annó ájnchan volt divatban.

PISTA ÚR: Nagy itt a zaj, uraim... Nos, igen... a legjobb bizonyos egyszerű zsiradékot venni a boltban, amely zsiradékkal egy éjszakán be kell kenni arcunkat, hogy a szerelem ragyáitól végleg megszabaduljunk.

PLAC: Akkor mégsem az órákulcs?...

PISTA ÚR: De az órákulcs. A pattanások, amelyek boldogult ifjúkoromból jelölik halántékomat: többnyire a jószándékú koccintásoktól származtak. Én mindig feláldoztam magam, ha valamely barátom megszólított, hogy így meg úgy, segítsek neki bizonyos dolgok elintézésében. Pista úr télen-nyáron a helyén volt; nyakába vette a felöltőjét, kezébe esernyőjét, belebújt sárcipőibe, és szóltanul elindult, hogy barátainak segítségére legyen.

BORBÉLY: Nyáron sárcipő? Ugyan kérem!

PISTA ÚR: Pista úr tehát ott volt a helyén, ugye Plac? Amikor Pest csillaga, az éjféli üstökös: Karola Cecília a „Beliczay” szeparéjában nem találta meg kezításkába zárt ékszereit, amelyeket az orfeumi előadások után Plac gondjaira szokott bízni. Ugye, Plac?

PLAC: Régen volt, Elnök úr!

PISTA ÚR: De igaz volt, nem, Plac? A művésznő kétségbeesetten üzent Pista úrnak, aki a Próféta utcától nem messzire eső „Beliczay” különszobájában meg is találta Placot egy piros bársony díványon horkolva, szinte eszméletlen állapotban.

PLAC: Kérlek, Elnök úr, ez a história igazán régen volt...

PISTA ÚR: De így volt, nem? A pezsgős kübliben még egy felbontatlan flakó is állott, bruderkám. Fogadást lehet kötni, hogy mi volt benne, mindenesetre pukkanás nélkül nyílt, mint az inkognitópáholyokban felszolgált butéliák... na de a Pista úr a rendőrséget is értesítette, ahol éppen a titkosrendőrség főnöke aludt az inspekciósok díványán. Jött is, mégpedig Pest leggyorsabb fiákerén, és mire odaért, megvolt a táska. Hol volt, kérdezte Albert barátom. Ennél a Placnál, mondtam én. Miután álmából felébresztettem, és erőszakkal egy üveg pezsgőt öntöttem a torkába, előadta a táskát, ami a bársonypamlag alatt volt. Mondhatom, minden tekintélyemet latba kellett vetni, hogy a pesti detektívfőnök szabadon eressze a mi Plac barátunkat.

PLAC: De már a jégenkopogóját, nem hagyom magamra mondani, hogy ékszerszertolvaj vagyok. A művésznő éppen azért bízta rám ékszereit minden előadás után, mert én voltam csak úriember a városban. Én ezt nem hagyom annyiban...

(Plac dühösen a szoba közepére ugrik, fölkap egy széket, hogy lesújtana Pista úrra, ekkor Kesthelyi közbeavalkozik, és mintha csak valami vicc volna, kitáncol Placcal a söntésbe.)

PISTA ÚR: Nocsak. Azt a széket tegyék a múzeumba. Az utókor nagy szerencséjére ezzel *nem* ütötték agyon Pista urat... Mi pezsgőt megittam én, bruderkám a „Beliczay”-nál! Éhgyomorral voltam, és a pezsgőtől néhány pattanás támadt az arcomon. Bibircsókák, mondta Karola Cecília a felejthetetlen, bécsies humorával, és fölajánlotta a maga orvosságát, amit én itt nem mondhatok el néktek, hogy az mi volt. De én akkor is megmaradtam a lyukas órákulcsnál, ahogy azóta is.

BORBÉLY: Én inkább bibircsókákat mondanék, az a helyes kifejezés, ha szabad kifejeznem. Egyébként azok a szakállszőrök is okai a pattanásoknak, amelyek befelé szoktak nőni, a bőr alá. Ezeket a visszafelé való borotválással se lehet eltávolítani, már csak azért se, mert nem mindenki bírja, ugye. Az Elnök úrnak talán ilyen szőrei vannak?

PLAC: *(a söntésből)* Csak vizsgálja meg, mester!

BORBÉLY: *(Bontogatja viaszosvásznas csomagját, amelyből egy fénylő csípőkészüléket vesz elő.)* Itt van e, kérem. A szemölcsszőrök ellen is jó. Vasárnap vagy nem vasárnap, a szőr az nő, a pattanás az virágzik, kérem, annak megtiltani nem lehet... Amiképpen a tyúkszemnek sem. Nem azért mondom, tyúkszemtárgyban is megtehető tapasztalatokkal rendelkezem.

(Odakintről kocsizörgés, horukkolás, majd Dallosi és egy kocsin tolt kisebb zongora érkezik egy kis fekete emberrel, Spatz-cal, a zongoristával.)

PISTA ÚR: Na végre, bruderkáim! Fejlődik ez a Vájsz, hogy mégis hozat zongorát az ő kedves vendégeinek...

VÁJSZ: Én bizony nem hozattam, kérem, semmiféle zongorát...

PISTA ÚR: Valaki csak hozatott...

VÁJSZ: Biztosíthatom az Elnök urat, hogy én az én vendéglőmben ennek nem vagyok híve, ezért én...

PISTA ÚR: Brúderkám, nem tudom mire magyarázni ezt a dolgot...

DALLOSI: Áldás, békesség, Elnök uram, az első izenetedre ugrottam, kérlek...! Ha zongora kell az én Elnök uramnak, hozom abban a steckungban. Mi, régi jó pestiek, sohase hagyjuk el egymást. A jó testvérek összetartanak.

PISTA ÚR: Dallosi D. Adolf főtáncmester...

DALLOSI: A zongoránál pedig Lovag Spatz... Áldás békesség mindenkinek. Ohó, most látom, hol vagyok. Egy konyhai csapóablak. A legszentebb oltár előtt, amit csak férfiember gyomra imádkhat...

PLAC: Hja, a Dallosi úr szereti a kispörköltet bő lében és bő garníringgal. Merthogy a garníring a világ fennállása óta a kocsmárosnék gondjaira van bízva, míg a hú-sok mennyiségét, minőségét a férfiak szabják meg.

DALLOSI: *(odarohan a tolóablakhoz, meghajol, kopogtat)* Anyám, anyukám!

VÁJSZNÉ: *(lángvörös arccal dugja ki fejét a tolóablakon)* Anyukája ám a máriapócsi kalácsliku bába... Na nézd, a Dillenberger Adolf... még csak ez hiányzott...

DALLOSI: Nagyságos asszonyom, itt áll ön előtt egy úr... egy kisfiú, aki sonkás om-lettet szeretne fogyasztani, mégpedig parmezánnal.

(Vájszné lecsapja az ablakot, beállítják a zongorát a kerthelyiségbe.)

PISTA ÚR: Nagy ördög vagy te, Adolf. Honnét szerezted?

DALLOSI: Csekélység, Elnök uram. Nálunk, a „Casino”-ban annyi zongora van, hogy nyugodtan kölcsönözhetek az én megbízható Vájsz barátomnak belőle, még akkor is, ha a mai naptól kezdve Szilveszterig tartana a mulatság.

VÁJSZ: Nincs rá szükségem, megmondtam. Ahol zongora van, ott veszekedés van.

ESPERES: Nos, és mit csináltok most azzal a szeparéval, ahonnan a zongorát elkölcsönöztétek?

DALLOSI: Azt a szeparét ne méltóztassad féltetni, Esperes úr. Van nekem egy különös társaságom, amely amúgy is mindig vadászkürt zenéje mellett szeret mulatni, és a nőket amúgy se szívélheti.

JENŐKE: Az ám, a nők! Én nem bírom el a zenélést női társaság nélkül. Hol vannak a nők... Tisztelet a nagyságos kivételének, ugye... meg kivételkisasszonynak...

DALLOSI: Engedelmiükkel szabad magam az ismeretlen kisasszonynak bemutatni? *(kezet csókol Vilmának)* Dallosi D. Adolf.

VILMA: Vilmosi Vilma... Podolinból.

DALLOSI: Podolin?

VILMA: Podolin, kérem. A Felvidéki Podolin.

DALLOSI: ...Mondja ki még egyszer, kérem, csak még egyszer! Ah, ezek a pék, ezek a dék... ezek az ok és micsoda orgánus! Kegyed bizonyos énekesnő... Podolin csalóánya, egy podolini pacsirta...

VILMA: Zavarba hoz az úr. Énektanárnő, legföljebb...

VÁJSZ: Okleveles tanítónő, Adolf úr. És a mi rokonunk.

DALLOSI: Podolin... micsoda zene, micsoda dallam! A legjobb sör, a legpolkább polka... a leggyönyörűbb tanítónők...

VÁJSZ: A sör dolgában, hogyan intézkedik, az Adolf úr?

DALLOSI: Én még mindig ragaszkodom régi szokásomhoz. Magas legyen a söröspohár, karcsú, keskeny, amilyenben a limonádét adják a budai majálisokon a rózsa-színű kisasszonyoknak. Csak egy slukk legyen a pohár tartalma, mert a sör akkor jó, ha frissiben, egy hajtásra, habosan, a musszírozó állapotában egy kortyra meg lehet inni. Szóval: egy hajtás sört kérek.

PLAC: Na, én már csak akkor szeretem igazában a sört, ha egy darab ideig előttem állott, kissé megáporodott, megérett, karcosabb lett. Falusi úrfikoromból azt az országúti csárdát sajnálom, ahol a tavalyi márciusi sört az idei márciusban bontja ki ládájából a csárdás.

VÁJSZ: *(Spatzhoz)* Parancsol a lovag úr?

SPATZ: Nekem a sör nyomban a lábomba száll, az én szegény, befáslizott lábomba... Mondja meg, barátom, a nagyságos asszonynak, hogy egy rongylábú agg zongorista csókolja az áldott kezeit. Ha volna még a konyhán egy darab főtt marhahús, például a fartőnek a vége, amit serclinek is mondanak, csak egy akkora darabka, mint az ujjam, inkább kisebb, mint nagyobb, inkább szaftosabb, mint szárazabb, jó barátsággal: küldjön nekem egy ilyen darab húst, ha lehetne lencsefőzelékkel, mert sokszor megpróbáltam, itt van a legjobb lencse Magyarországon. Mert a lencse az bizalmi kérdés, de ezen a helyen, hál' istennek, olyan biztos vagyok, mint vasárnap délből a grószmutterkám asztalánál. Igen, mint a grószmutterkám-nál...

VILMA: Mióta eljöttem Podolinból nem is táncoltam. Menekült létemre nem táncoltam. Üveges úr ismeri az urakat? Finom, érdekes emberek...

ÜVEGES: Hát igen, kérem, igen. Lehet mondani... sok finom, érdekes ember lehet, megengedem. De az én nézetem szerint én utálom az éjszakai embereket, utálom a lumpokat, a táncmestereket. Utálok mindenkit, aki esti harangszóra nincs odahaza. Az embernek rezón szerint kell élni, korán feküdni, korán felkelni, mert csak így maradhat meg a becsület útján. Legboldogabb napom a vasárnap, mikor jól kialudtam magamat, egy lépést se tettem a szobámon kívül, egy-két doboz szardíniát ettem, hozzá megittam egy-két korsó csapolt sört a közeli kocsmából. A szobában sétálgatok, kérem, lefekszem, felkelek, rágyújtok egy cigarettára, aztán hétfőn reggel a gőzfürdőbe megyek, mégpedig Budára. Énmiattam minden gazember korhely, éjszakázó lump, gyűrött bitang felfordulhat Dallosival együtt. Én így gondolom az életet, kedves Vilma kisasszony...

SZERKESZTŐ: Ha az életben még egyszer sikerül valamely üzletem: megcsináltatom a fogát a Spatz Lovagnak. Mégpedig a francia kártya szerint.

KRIPTAI: Francia kártya szerint?

SZERKESZTŐ: Igenis. Mert ha már hamis fogsorokat rakat az ember a szájába, legalábbis megérdemli, hogy több foga legyen, mint bármely közönséges halandónak.

(Megszólal a zongora, Spatz Mozartot játszik, Szóktetés a szerájából.)

DALLOSI: Au, yes, yes, yes.

KACSKOVICS: Én ezt a zenét a wieni Operaházban hallottam.

SZERKESZTŐ: És aztán egy mellényt is veszek a Lovagnak, ha üzletileg rendbe jövök. Ilyen mellényben nem lehet jární. Én boldogult úrfikoromban mindennap friss fehér mellényt vettem ki a szekrényből...

JENŐKE: Ó, azok a régi szép fehér zsilék!

BORBÉLY: La-la-la... *(énekelni kezd)*

PISTA ÚR: A kötekedésből elég volt, hallod-e, te borbély. Ha magadhoz való cimborával akarsz mulatni, ülj ki a söntésbe, Plachoz. Ha énekelni akarsz, menj az üllői kaszárnához, a „Paradicsom kabaré”-ba. Ha illetlenkedni akarsz: bezáratlak egy helyre, a ház hátulsó részében, ott illetlenkedhetsz. És most: kuss.

JENŐKE: Borotválj meg, kutya ne sirasson!

4. KÉP

Söntés, kerthelyiség

(Előbbie, Hordár)

Becsörömpöl a Hordár, hatalmas pakkal, borosüvegekkel.

HORDÁR: Ezt egyenesen a méltóságos Elnök úrnak és tisztelt kompániájának küldi egy bizonyos özvegy nagyságos asszonyság... ugyanis tudomására jutott, hogy a méltóságos Elnök úr hiába keresi Pesten ezeket a bizonyos palackokat. Az ő pincéjében maradtak ezekből, parancsot adott tehát, hogy a butéliákat ide elszállítsam.

PISTA ÚR: Bandi legyenek, ha ez nem özvegy Kacskovicsné... a Szerviták teréről. Így van?

HORDÁR: Azt nékem nem szabad kérem megmondanom.

PISTA ÚR: Nem szabad? Hát ki maga, hogy nem szabad? Ne vicceljen, velem, Löffelmann!

HORDÁR: Ahogy az elébb, most sem vagyok, kérem, Löffelmann.

PISTA ÚR: Nem? És akkor a híres vendéglőssel sincs rokonságban?

HORDÁR: Nem vagyok, kérem.

PISTA ÚR: Nagy kár, brüderkám, mert a Löffelmann talán az utolsó komoly vendéglős Pesten, ahol a tornás virsliben nem talál a vendég emberi ujjról való körmöt, netán kisebb ujjpercet, amit tévedésből belevágnak. Jól mondom, Vájsz?

KRIPTAI: Az már igaz, egy Löffelmann nem vág bele mást, csak ami belevaló.

PISTA ÚR: Nézze meg, Vájsz! Küldettek nekünk bort jótét lelkek, ha már itt nincsen valamirevaló... Nyissa ki és hozzon poharakat... egy decis, sima, egyszerű poharakat. *(Vájsz némán nyitja a palackokat, Pista úr beszél hozzá)* Egy ilyen tar fej nagyon fel tud ám háborodva lenni, brüderkám? Nemdebár? ...Hogy maga milyen kopasz, Zikkelnér... Sok átvirrasztott éjszakának kellett elmúlnia, amíg egy különben egészséges ember ilyen kopaszságra szert tehetett. A velszi hercegnek volt ilyen kopasz feje, amikor Pesten járt. Imperiál. Romadour.

(Vájsz némán dugóbúz, nagyot pukkan egy dugó)

Ez igen, ez prima munka volt. Egy Kerkápoly-féle gellérthegyi szemeltet se lehetett volna szebben felnyitni.

BORBÉLY: Hajszálla ugyanazok a palackok, kérem, mint amikor én, illetve a Piros Józsi a szabadkai iparosbálra utaztunk, ugye... ez volt az étkezőkocsiban, szépen elrendezve, hétdecis, háromdecis, anya és leánya, kérem. Karcsúak, hűvös a derekuk... Szabad segédkezni a továbbiak kibontásában? Felajánlhatom a szakértelmemet...

JENŐKE: Te inkább fogd be a szádát. Gyere és borotválj meg.

ESPERES: *(a hordárhoz)* És? És nekem mit hozott?

HORDÁR: Meghoztam, dicsértessék, a pálinkát, ahogy kérni tetszett.

ESPERES: Civilben vagyok, ne dicsértessékezzen itt! Leheljen rám! A fokhagyma alól is érzem, hogy megköstolta, maga gazember.

HORDÁR: Meg, de nem a főtisztelendő úr üvegéből, hanem a Fürst boltos azt mondta, hogy mielőtt elvinne a halál anyaga, igyak egy pohár pálinkát útravalónak.

ESPERES: Adj ide a dugóhúzóját!

HORDÁR: Nincs dugóhúzó.

ESPERES: Jól felelt, Löffelmann. Maga egy kitanult gazember. *(kinyitja az üveget, beleiszik)* Hőőőő... Azt hiszem... azt gondolom... Habár határozottan nem merek még se igent, se nemet mondani...

PISTA ÚR: Add csak ide! Én kimondott ellensége vagyok a pálinkaivásnak, mert aki két évig pálinkát iszik, fehér lesz, mint a hőember az udvaron, aztán meghal. Ellensége vagyok; de értek hozzá azért... *(szagolgatja)* Az ember értsen az ellenségeihez, nem igaz, Vájsz?

ESPERES: De mégis inkább igen, mint nem... határozottan igen.

PISTA ÚR: Hmmm! Olyan illata van, mint a zsidó lakodalomnak, ahol a sátor alatt valamikor nagyokat táncoltunk. Kár, hogy már a lakodalmak kimentek a divatból! Most már alig kapok meghívást pedig régebben mindig násznagy voltam, hol a Szent Terézia templomában, hol meg a Rumbach utcai zsinagógában: Ferenc József-re való tekintetből is. Ne érhesse gáncs őfelsége személyét, amíg bölcs tanácsosai vannak. Mindig felköszöntőt mondtunk Ferenc József-re, mielőtt a lakodalom igazándiban elkezdődött volna...

ESPERES: Ennek a nótájában Goldstein Számi nótája is benne van... De annak a szakállas karmesternek az operettjei is, aki a Népszínházban dirigált... Elfelejtettem a nevét, de a *Subanc*-ra meg a *Királyfogás*-ra jól emlékszem, habár csak a kakasülő-re jártam akkoriban. *(dúdol)* „A szokás párosan, ó, mi édes, ó, mi szép – szerető pár előtt utat egyenget a magas ég...”

PISTA ÚR: A *Gerolsteini nagyhercegnő*-ben van...

BORBÉLY: *(énekel)* A gránátos szép ember volt, és Nürnbergből jött lovon...”

PISTA ÚR: Brúderkám!

BORBÉLY: Csak éppen a *Gerolsteini nagyhercegnő*-re óhajtottam emlékeztetni excellenciádat. Én tudniillik darab ideig pártfogója voltam a hazai színművészetnek is, az ember mindent megpróbál, ha nincs özvegy édesanyja, árva testvérkéje, aki a jó útra, a takarékosagra, a téli tüzelőfára, a stafírungra emlékeztesse. Az ember úgy él, mint őfelsége, a velszi herceg.

PISTA ÚR: Brúderkám, kend mért nem borotválja csöndben a Jenőke nagyságos urat, há? Vagy legalább kapirgálja le a tyúkszemait. Úgy látom, nagyon rossz következménye lesz ennek a vendégszereplésének. *(a hordárhoz)* Löffelmann!

HORDÁR: Kóricnak hínak.

PISTA ÚR: Ért az akasztáshoz? A nyakon való zsinegeléshez? Vagy mint Pesten mondják: a „strangulírozáshoz?” Ha nem, szaladjon el ide a Fritz csárdájába, van ott egy idősebb szakember, az nagyon is ért. Mostanában abból kénytelen megélni, hogy muzsikus cigányok után cipeli a nagybögőt vagy a cimbalmot, valaha meg, a boszniai hadjárat alatt basákat is felakasztott, nemcsak a borbélyaikat... s mutogatta a pertliket, hogy melyiket mivel. Jobb, ha ért az akasztáshoz, Löffelmann. Tudni illik régi tervem, hogy ezt a borbélyt felakasztjuk.

BORBÉLY: Bánom is én, akasszanak. Én eredetileg cseppet sem borbély vagyok.

KRIPTAI: Hanem?

BORBÉLY: Hanem a szerelem áldozata vagyok. Engedjék elmondani a történetemet, azután fel is akaszthatnak.

PISTA ÚR: Adta borbély, hát mi, ha még nem is borbély!

KESTHELYI: Borbély ez. Az én pofám is beretválta.

PISTA ÚR: Még valami disznóságot fog itt füllenteni a Vilma kisasszony hallatára, de akkor a lábánál fogva akasztjuk fel.

BORBÉLY: Egyszer egy este, a Stefánia úton sétáltam, ahol az előkelő, gondtalan úriemberek szoktak, mert senki se szereti a szegényszagot, ami a város többi részében bizony érezhető. Egy-két utas kivételével Pesten mindenkinek csak harmadik osztályú jegy van a zsebében, de azért az első osztályba szeretnének beszállni azon a címen, hogy a harmadik osztályon már nincs hely.

KRIPTAI: Na, ha nem borbély, akkor valami elcsapott kondoktor...

BORBÉLY: Tehát a Stefánia úton történt, hogy megszólított egy előkelő hölgy: „Mondja, kedves báróm, mikor fogunk ismét kikocsizni a Kamara-erdőbe?” „Amikor parancsolja, nagyságos asszony” – feleltem. Mire ő így szólt: „Szólíthat nyugodtan Szibillnek, nincsenek kéme a sarkamban, sikerült észrevétlenül távoznom a palotából.” „És egyenesen ide jött, kedves Szibill?” „Természetesen, kedves báróm, hiszen így beszéltük meg.” Ezután intett, én pedig követtem. Az emelje fel a székét először, aki nem azt tette volna a helyemben. Az Irányi Dániel szobra alatt a karomba kapaszkodott, s hirtelen felvetette a kérdést: „Mondja, kedves báróm, elhozta azt, amit a múltkor ígért?” No, gondoltam magamban, ott egye meg a fene azt a bizonyos bárót, aki mindenféle ígéreteket tesz. De a lélekjelenlétem nem hagyott el. „Elhoztam, de nem merem magának odaadni, kis Szibill”, feleltem. „Miért?”, kérdezte ő csodálkozva. „Azért, mert az nagyon veszélyes dolog, nem kisleányok kezébe való” – feleltem. Közben azon törtem a fejemet, hogy mit ígérhetett az az akasztófára való báró a kis hercegnőnek.

PISTA ÚR: Hercegnőnek? Brúderkám, vigyázz a szavaidra!

BORBÉLY: Tizenegy ágú korona volt a zsebkendőcskéjébe hímezve. Elloptam, amint tehettem.

JENŐKE: Ne povedáljál, borotválj meg!

PISTA ÚR: Női név nem volt a zsebkendőbe hímezve?

BORBÉLY: De kérem! A nők titkai előttem éppen oly szentek, mint egy középkori lovag előtt. A nők titkai... *(a tolóablak és Vilma felé még néhányszor megismétli a szavait, de a fogadósné becsapja az ablakot)* Nos, kérem, név nélkül annyit mondhatok, hogy az az ördögös báró egy különös szerkezetet ígért, amelynek segítség-

gével a hercegnő nemcsak a bajuszszálaitól, szakállkájától szabadulhatna meg, hanem a karjain és más fedett testrészein rejtőző hajszálacsoktól is. Mielőtt tovább folytatnám, excellenciás uraim, férfibecsületemre mondom, hogy se hajuszkája, se szakállkája nem volt a hercegnőnek, és ugyancsak így állott a dolog a többi alkalmatlan száalacsokkal is.

SZERKESZTŐ: Gyakori képzelődés ez ideges, fiatal nőknél...

PISTA ÚR: Gyakori?... Én még sohase hallottam róla.

SZERKESZTŐ: Sok dolog van a világon, amiről még Shakespeare se beszélt, pedig talán ő volt az egyetlen ember, aki körülbelül mindent tudott...

BORBÉLY: Ez nem képzelődés. A hercegnőnek valóban volt egy másfél méteres szőrszála, amelyet kioperáltam. Ugyanis az ő kedvéért kitanultam, kérem a borbélymesterséget. Halálosan szerelmes lettem, kérem.

JENŐKE: Hova jutunk, ha mára már minden Frici halálosan lehet szerelmes?

BORBÉLY: Másodszorra már teljesen esztelenül vártam a meghatározott napon és órában a Bartha Miklós szobránál a Városligetben. Százszor és százszor megfogadtam magamban, hogy mindent megvallok neki, én nem vagyok az a bizonyos bárró, akivel titkait közölni szokta... A hercegnő mindig csak besötétedéskor érkezett, nemegyszer olyan fogaton, amelynek lámpásai megvilágították az egész Stefánia utat. S mindez a vakmerőség néhány képzeletbeli hajszál miatt, kérem... Az *Előkelő Világ* című folyóirathoz mindig pontosan kiolvastam, hogy merre vadásznak a hercegnő rokonai, ismerősei, barátói, ilyenformán magam is az „öreg Lipi”-nek emlegettem az uralkodó herceget, akivel imádoztam atyafiságban volt. Egy szóval nem volt lelkierőm felvilágosítani a hercegnőt, néha oly botor voltam, hogy azt hittem magamban: halálunk napjáig együtt sétálgatunk nyári estéken Irányi Dániel szobra körül.

PISTA ÚR: No, ennyi haszontalan fecsegésre még a híres Svábi Leó, a Rudas fürdő tyúkszemvágója se vetemedett, pedig az a Szilágyi Dezsőt és Polónyi Gézát is megneveztette előbb, csak aztán fogott a benőtt körmeikhez. Keményebbek voltak azok a márványnál. Úgy, ahogy mondom, azokat puskába lehetett volna tölteni, szarvasölő puskába, olyan tyúkszemek voltak. Ahhoz képest mi máma egy tyúkszem?

BORBÉLY: Egy tyúkszem megpuhítása az nehezebb kérem, mint egy zárdai kisaszszonyé. Nekem erre saját tinktúráim és kencéim voltak, mert ezt is megtanultam, kérem. Szeretném excellenciád figyelmébe ajánlani, hogy amiképp a tyúkszemvágást, úgy a borbélyaságot sem lehet könyvből megtanulni, miként az úszást és a biciklizést sem. Én megfogadtam magamban, hogy eleget teszek a hercegnő kívánságának, megszabadítom őt az idegességétől, amitől éjszakánként nem hunyta le szemét. Hiába tartott szigorú böjtöket, hiába látogatta a templomokat, a leghuzgóbb imádkozás közben is eszébe jutott, hogy karja olyan szőrös, mint egy majomé. Sírógörccsöket rejtegetett hálósobájában, párnájában s mindazokon a helyeken, ahol nem látták. Tehát gavallérkötelességem volt, hogy alaposan megtanuljam a borbélyművészetet, ha már a vak sors így rendelkezett felőlem. Nem állhatam be tanoncnak, mert hiszen eleget láttam, hogy a segédek mily gorombák szoktak lenni az inasokkal. Segéd se lehettem volna, még ha kiteszem a lelkemet is; igen nagy ára van annak, hogy az ember Louis vagy Frici néven ismert fodrász-

segédje legyen Budapestnek. Hát én holt embereken tanultam meg borotválni, ha megengedi excellenciád.

PISTA ÚR: Na, csak meg ne mártsam egy hordó mosogatóvízben az ilyen förtelmes hazugságért...

BORBÉLY: Görbüljek meg, ha nem igaz! Sok szép szakállt leborotváltam, úgy a Rókus-kórházban, mint a Szvetenay utcában, a boncolóban, ahová egy szigorló orvos barátom révén jutottam. Sok szép szakállt és bajuszt, amelyet nagy gonddal nevelt tulajdonosa, amíg élt, de miután meghalt, a boncolóasztalról vagy a jeges kemencéből többé nem tiltakozhatott, hogy én az ő szakállán vagy bajszán tanulom meg a borotva forgatását. Nagyon szerettem azokat a kuncsaftjaimat, akiknek arcán, nyakán szemölcsöket fedeztem fel, mert így tanulmányozhattam a szemölcsökben növekedő hajszálak természetét. Manapság már nem emlékszem pontosan, hogy mily hosszadalmas utazásokat tettem meg abból a célból, hogy egy-egy szép szakállt lelhessek, amelyet levághassak. De az élők ellen se volt kifogásom. A Duna-parti matrózkocsmákban ingyen borotváltam a hajósokat, hogy megismerkedhessem azokkal a szakállszőrökkel is, amelyekbe belecsorbul a városi borbély beretvéja. Ha egy-egy nagyon szőrös fülű embert láttam: napokig jártam utána, amíg elcsíphettem. De ugyan mit meg nem tenne az ember a szerelme kedvéért? És a hercegnő arcán egyszer valóban felfedeztem egy lencse nagyságú bőrkeményedést, amelyet Bartha Miklós szobrának környékén, a nyári alkonyatokon beretvással faragni kezdtem, mint egy tyúkszemet. Faragtam, faragtam, míg végre a bőrkeményedés engedett, és ujjnyomásra egyszerre csak előkerült az a bizonyos hajszál, amely mint egy kígyó, gyűrűs alakban rejtőzött az arcbőr alatt. Másfél méternyi hossza volt, amikor megmértem, csípővasammal napvilágra hoztam, a sebet kitisztítottam, a hajszálat pedig egy szív alakú medálionba elhelyeztem, amelyet vékony láncon a nyakamba akasztottam. Itt van a hajszál örök emléke, de a hercegnőt ezután hiába vártam a városligeti szobor környékén. A hercegnő többé nem jött felém, holott a kedvéért borbély lettem.

PISTA ÚR: Na, akkor ezzel is megvolnánk, hajtsunk tovább! Mondjátok, barátaim, nem vörösödik az orrom, itt, az orrcsont tájékán, ahol a vörösségnek semmi köze sincs a vérszegénységhez, a gyomorhoz, a hideghez, a tüdőhöz? Ne az orrom hegyét nézzétek, mert annak vörössége egészségtelen, visszataszító, gyanús, rossz emlékű, ugyanezért festik meg cinóberrel az orruk hegyét a komikus színészek. Ide nézzetek, barátaim, ahol a két szemgödör, a két könnygödör, a szomorúság árkai között a kiemelkedő orrcsonton a jó bornak, a ritka önfeledkezésnek, a megne-mesedett jókedvnek, az aranyos bölcsességnek kell jelentkezni, pirosan, mint a nap...

KRIPTAI: Semmi különös, kérek. A jobb oldalon egy kisebb, fejlődésben levő pattanást vélek felfedezni, nem ártana az órakulcsot előkészíteni.

PISTA ÚR: Itt van. Az mindig itt van.

BORBÉLY: Szabad segítenem?

PISTA ÚR: Háromlépésnyire el a testemtől. Maradjunk a halottak borotválásánál.

JENŐKE: Megmondtam, amit megmondtam, fogd be, Frici, és borotválj meg! *(már eléggé hallhatóan horkol)* Mily jó volna egy kövér kocsmárosné vállán nyugtatni a nehéz fejet... Alázatos tiszteletem Jálics úr... bormérő lett az Andrássy úton. Pedig valamikor nagy fűszerkereskedése volt a Belvárosban...

PISTA ÚR: Az csak üzletvezető volt, ami nagy differencia...

SZERKESZTŐ: Tessék nekem megengedni, hogy igazat adjak a borbélynak Genovéva hercegnő ügyében.

BORBÉLY: Nem Genovéva!

SZERKESZTŐ: Mindegy. A modern orvostudomány, különösen az ideggyógyászat ismeri az efféle tüneteket, nem történt Genovévával semmi csoda. Már Kraft-Ebing is tud hasonló esetről, pedig mily messzire esik ő a modern ideggyógyásztól, ha például Freud professzor eseteit figyeljük. Ez az izzadt talpú osztrák még külön dolgokat is kisütött a Genovéva hercegnő eseténél.

PISTA ÚR: Erre igyunk!

SZERKESZTŐ: Sajnos nem tudok bort inni. Ellenben innék egy kis üveg félcilinderes francia pezsgőt, amilyent akkor kezdtek először szervírozni, amikor az Orient-Expresszt bevezették Magyarországra. Az okos franciák találták ki, hogy az ember megihasson egy korty pezsgőt anélkül is, hogy a cigányprímás nyomban az ölébe üljön.

PISTA ÚR: Miért félcilinderes az a pezsgősüveg, szerkesztő úr?

SZERKESZTŐ: Nevezhettem volna Pityi Palkónak is. Magyarországon vagyunk, mindenki úgy hamisítja a történelmet, ahogyan akarja. Az én véleményem az, hogy Magyarországon akkor kerekedtek felül a „snassz emberek”, amikor a nemes, karc-sú, londoni cilinderkalapok után az úgynevezett félcilindereket kezdték viselni papok, kurátorok, kántorok. Nem is lehetett ez másképpen Ferenc József idejében, aki kálvinistákat meg lutheránusokat nevezett ki Magyarországon miniszternek. Bezzeg vigyázott Ausztriában, ott nem lett hercegérsek a csizmadia fiából.

PISTA ÚR: Mi ez? Felségsértés?

SZERKESZTŐ: Nem, tanácsos úr. Nálam nagyobb tisztelője nem volt Ferenc Józsefnek. Az apámnak is császárszakálla volt, pedig csak foltozó szabó volt Kispesten. De Ferenc József helyében mégse engedtem volna, hogy egy kispesti szabó császárszakállt viselhesen. Itt kezdődött a baj Magyarországon.

PISTA ÚR: Milyen név alatt ír maga, Szerkesztő úr?

SZERKESZTŐ: Polkásiné Nagy Edit néven. Meg Szonett Zsanett néven. Hat-hétféle álnévem segítségével tudom csak megkeresni mindennapi kenyeremet. Leginkább női nevek alatt írok, mert ha sikerült az álnév: még a méhesekben szundikáló falusi uraságok is azzal a gondolattal ejtik ki a hírlapot kezükből, hogy levelet írnak Zlotényi Lenkének, aki arról okoskodott a hírlapban, hogyan kell meghódítani a nőket.

ESPERES: Zlotényi? Az is maga.

SZERKESZTŐ: Természetesen. Más álnévre van szükségem, ha szakácskönyvet írok, olyankor Polonyiné vagyok. Más álnév kell, ha álmoskönyvet írok, ha lelki klinikát tartok, ha verseket írok, ha legyezőnyelvet tanítok, ha a legújabb párizsi divatról küldök hírlapomnak levelet, ha politizálok, ha a nők „egyenjogúságáért” harcolok, ha a kézimunka hasznosságáról értekezem. Nem csodálkoznám, ha az Esperes úr egyszer Villeroy grófnőnek szólítana az éjjeli kávéházban, mert ez is egyik álnévem. Vagy Gerolsteini nagyhercegnőnek..., ugyanis ezen a néven szoktam levelezni egyik lapomban azokkal a házimester kisasszonyokkal, akik arra nézve kérik tanácsomat, hogy vajon megpróbálják előbb a színésznői pályát, mielőtt a Dunába ugranának.

JENŐKE: Csókolom a nagyhercegnő kezét... én is... harminc év óta Pörschauban töltöm a nyarat... nővérem, Andersonné önagysága is ott szokott nyaralni. Mikor visszatérek, mindig Pozsonyban tudom meg, hogy mi újság van Magyarországon. Ha a pozsonyi állomásfőnök igen kifényesített cipőben és kiviaszkolt bajusszal sétál a peronon: tudom, hogy Tiszának rosszul áll a szcénája...

PISTA ÚR: Na, ezt fölírom erre a vendéglői számlacédulára. Gerolsteini nagyhercegnő... *(Harsány kakaskukorékolás, majd nagy sistergéssel a Borbély asztala alól kiszáll a dühös, hatalmas kakas, köröz, mint a dühödő légy, rikácsol, és megtámadja Kesthelyit. Rárepül, tépi, kaszabolja, kukorékol. Lidérces kép, a zongoraszó abbamarad, Kesthelyi vérzik, a kompánia elhűlve nézi a jelenetet. Egyedül a Borbély ugrik oda, elkezd lecibálni az önkívületig feldühödött kakast, Végül Kesthelyi magához tér, átveszi az állatot, remegve lefogja, s lassan szárnya alá kényszeríti a nyakát.)*

KESTHELYI: Erős mint egy barom. Vájsz!

VÁJSZ: *(dadogva az ijedelemtől)* Igenis kérem.

KESTHELYI: Ezt kiviszi az udvarra, lefejezi, vérét hagymával kisüti, a többit megfőzi vacsorára. Sok répával, kevés lében. Sáfrány.

II. RÉSZ

5. KÉP

(Előbbie)

Már erősen délután van, a bűvösség ellen Pista úr a kompániának lábvizet rendelt, úgy ülnek az egész 2. rész alatt, lábáztatva, testesen, öregesen, meglehetősen részegen. Még másnapos részegség ez, éles és lucidus – az esti eldőlés előtt. Spatz zongorázik, Dallosi a kertbelyiségben Vilmával társalog. hevesen udvarol neki, polkázni akar tőle tanulni. A konyhában fő a kakas, Vájsz és Vájszné ebédel, Plac továbbra is száműzetésben, mellettük üldögél. Az üveges meredien borozik az asztalánál.

VÁJSZ: Méghogy lavór. A pofámról lesül a bőr. Ez vendéglő, nem gőzfürdő.

VÁJSZNÉ: Fogyasztanak, Lojzi. Annyit isznak, mint a marhák.

VÁJSZ: Csak fizessenek is.

VÁJSZNÉ: Ne morogj, te medvesonka, legalább máma ne.

ÜVEGES: *(legyet fog)* No, Csicsóné, most repülj...

PLAC: *(próbál belekapcsolódni az ebédelésbe)* Ugyan, nagyságos asszony, a velős csontnak éppen a legjobb részét méltóztatik ott hagyni?

VÁJSZNÉ: Csak parancsoljon vele a Plac úr.

VÁJSZ: Ha szabad megjegyezni, nekem az emlegetett hajaktól meg szőröktől erős viszolygásom támad, levesbe is, meg beszédbe is, mert engem még pikolófiú koromban az öreg Dréher kikölcsonzott Királyhidára, mondván, a sör mellé jár a gyerek is. Egy Istók nevű ember mérte ebbe a kneiplibe a sört, cudar és tréfás ember volt, egyszer egy egész kompánia zsidót megviccelt, de kegyetlenül. Ezek ott dajdajoztak az ivóba, pálinkáztak mint a radai szentség, egy korsó sört rá lehetett állítani a leheletükre, olyan törkölyság volt. Ráadásul ez a saját pálinkájuk volt, s ahogy megitták, reáborultak az asztalra s elaludtak. Rendelni nem is igen rendelte,

és ez az Istók valahogy meg akarta bosszulni őket, s piros pecsétviaszal a pajesz-
ikat mind ráragasztgatta az asztal lapjára.

ÜVEGES: Úgy van, kérem, sok Csicsó... Meg Csicsóné... Nagyon helyes... Akkor
méltóztattak volna repülni.

VÁJSZ: Aztán fogott az Istók egypár kolompot, és a két fölnoft fiával éjfél után be-
rontottak az ivóba. Rázták a kolompot veszettül, s ordítottak, hogy itt vannak a fi-
nánckok. Fölpattant a részeg kompánia nyomban, de a viasz igazi, kincstári viasz
volt, pontosan amilyent a finánc használ, úgyhogy reccsent a pajesz, és ottmaradt
majdnem mindé az asztalon, csepp vérrel vagy anélkül. A zsidók sikolytozva
menekültek, a gazdámék röhögtek, énnekem meg fájt, az ő hajuk helye fájt, azóta
is, bár én is röhögtem, nem lehetett nem, de én az ilyesmitől viszolygok, ha sza-
bad megjegyezni. Sose felejem, ahogy lengett az éjféli huzathán az a sok meg-
hökkent pajesz. Adj egy kis szósz!

PLAC: A szószról jut eszembe, kérem, én láttam az Elnök urat boldogult úrfikorában
a Duna-parton, a Braun-féle vendéglőben, amikor merő bosszantásból az egész
paradicsommártást megette, amit aznap Braunné a főtt marhahúshoz főzetett. Az
öreg Deutsch Sándornak se jutott már a szép császárszakállával, az Elnök úr pedig
a paradicsommártástól ruhájának minden gombját kigombolta, és fertályóráig kí-
noztta azt az öreg Braunt, hogy az öltözékén esett foltokat az ő költségén fogja ki-
pucoltatni. Mire Braunné ezt megelégelte, és egy nagy konyhakéssel jött elő...
Egyszóval olyan cirkusz kerekedett, hogy na, ugye a paradicsomszósz miatt...

ÜVEGES: Maga Egy Kohlhaus Mihály, Vájsz úr. Az én volt feleségem azt énnekem
mindig fölolvasta... a német költőket.

(Vilma a kertbelyiségben Dallosi oldalán bangosan, élvetegen fölnevet.)

...Egyszer mégiscsak előveszem azt a tört, amelyet állandóan a zsebemben sejte-
nek az emberek!

DALLOSI: Tudja, Vilma kisasszony, mindig irigyeltem magamban az öreg Somosit,
akinek az van a sírkövére vésve, hogy itt fekszik az a jeles férfi, aki a tapasztalat-
lan Pestet lumpolni tanította. Én az ide vetődő idegeneket akarom megtanítani,
hogy mulathatnak pestiesen, olcsón, zamatosan. Életem hátralevő részét ennek
szentelem, mert észrevétlenül világváros lett a kis Pestből, a kamasz Budapestből,
a hamupipókéből királyné... És a külföldi kíváncsi lett arra, hogyan éneklí Dallosi
a „Casino” mulatóban az *És azóta mindig csak havazik*-ot. Együtt az egész ven-
dégssereggel... Szívesen megtanítom a Vilma kisasszonynak... a kisasszony hang-
ján ez úgy hangzana, de úgy... mint az orgonabárszony, kérem... Igaz, Spatz?

SPATZ: Hajszá!ra úgy van.

DALLOSI: Ezt mi meg tudjuk ítélni... Na? *(előénekel)* „És azóta mindig csak havazik...
betemeti lassan a láthatárt... de az én szívem nem lát el tavaszig... nem látja töb-
bet a mátkapárt.”

*(Spatz elkezd kísérrni Dallosit, Vilma hamar kötélnek áll, próbálgatja a dallamot,
akár pár tánclepet is tesznek.)*

VILMA: Szép dal...

SPATZ: Kegyed született énekesnő, Vilmácska.

VILMA: Szerencsére, nem...

DALLOSI: Dehogynem.

VILMA: Ne túlozzon, Adolf! Énektanárnő, legföljebb...

DALLOSI: A leggyönyörűbb podolin énektanárnő... mondja ki még egyszer a kedvemért, hogy Podolin!...

VILMA: Podolin.

DALLOSI: Most azt, hogy polka!

VILMA: De kérem, hát papagáj vagyok én?

DALLOSI: Dehogyan én viszont papagáj leszek a maga kedvéért. Polka, podolin, papagáj. Podolin, papagáj, polka... Tanítson meg polkázni, az isten szerelmére! Maga angyalian táncol. Hol tanult ily pompásan táncolni, kisasszony?

VILMA: A kassai apácáknál. Magam is tánctanítónő vagyok. De a Dallosi úrnak se kell szégyenkezni...

DALLOSI: Micsoda láb, nem kicsiny és nem is nagy; ha hasonlítani lehetne valakiéhez, hát a Kaffkáné Hegyesi Mari lábához lehetne hasonlítani, aki 1890-ben a *Magyar Hírlap* pályázatán az első díjat nyerte, mert a versenybírószám szerint az ő lába volt a legszebb Magyarországon...

VILMA: Miket nem mond! Engedjen, a Vájsz már így is haragszik... Mégiscsak a rokonom ura...

DALLOSI: A rokonok csak addig jók, amíg a távolból lehet beszélgetni róluk. Én nem mutakozom a rokonaim előtt, mert nem akarom őket megijeszteni.

VILMA: Vájsz rendes ember... Neki a házasság mindenek előtt van. És őszintén szereti Johannát.

DALLOSI: Legalább engedje megmutatni, kérem, hogy én miképpen tanultam a polkát. Még a „Roter Stadl”-nál... Ott is megfordultam valamikor.

SPATZ: A „Roter Stadl”-ban, a kocsma kertjében Ottó főherceg rendezte a francia négyest, és Károlyi Pesta volt a legjobb csárdástáncos. Ó, du lieber Augustin. Ó, te kőrösi lány! Ó, te szép világ, amelyet többé sohase látunk.

(Spatz polkát játszik, Dallosi pár tánclépésre ráveszi Vilmát, táncolnak.)

DALLOSI: Kegyednek olyan szikrázó haja van, mintha glória volna a feje körül. S a leggyönyörűbb nyakszirtje, amit csak életemben láttam... ezek a pihék, ezek a beszélő göndörületek... csak kell, aki olvasni tudja...

VILMA: Mit nem mond... ezt nem illik.

DALLOSI: Hát nem a szív mondja meg, mit illik?

VILMA: Az embernek az élet minden körülménye között tartani kell magát bizonyos társadalmi illemszabályokhoz.

DALLOSI: És a szerelem?...

VILMA: Ne is mondjon ilyesmit, ezzel ne tessék tréfálni, kérem.

PISTA ÚR: Löffelmann! Hol az a kancsó a forró vízzel? Azonnal körbehordozza! Egyik lába itt a másik ott.

KESTHELYI: Löffelmann, ezennel kinevezem a...

PISTA ÚR: Forró vizet ide! Én megmondom az igazat, én a legjobban egy jó lavór vízzel tudok repülni. Bizony isten, mintha szárny volna a bütykeim helyén...

KESTHELYI: ...kinevezem a... a... lavorkacsics... lakavorcsics... a lavórcsicskásomnak.

ESPERES: Akármilyen is mond az én Kneipp kartársam a hideg vízről, nincs jobb, mint a meleg víz, kicsi ábrányi sóval, tomadarabkával faggyú ellen. Egy vendéglősnek ezt tudni kell, annyi lavór, ahány, azt ki kell tudni állítani, ha egy egész kerthelyi-

ség lavórt rendel, kérem. És ha a pikolósfíú nem tud póstyényi medveszappant reszelni, ami keményebb mint a parmezán, akkor azt el kell csapni.

KESTHELYI: Én valahányszor csicskást vettem magam mellé, azzal próbáltam ki, hogy tud-e cikkcakkban szaladni, úgy, hogy cseppet ki nem lötytyint a lavóról. Tud-e pergőtűzben lábvizet csinálni. Lóháton. Ha nem tud, menjen vissza fingosbakának. A lábvíz éles helyzetben fontosabb, mint a muníció.

BORBÉLY: Azt én, kérem, elmondhatom, hogy az öregurak a szabadkai iparosbálban is kikérték a lábvizüket, méghozzá azzal, hogy mostan versenyeznek. Akié előbb kihűl, az hal meg előbb. Ezért aztán rendelték sorban a hajtó italokat, a sok apatini sört mentalkörrel. És ha eljött az ideje, észrevétlenül belesurgattak a vízbe, tisztesség ne essék szólván, ugye, maguk között, mert a kisasszonyok már rég kinn ropták a kisteremben. No de azt is bírni kell életerővel, a csurgatást, és bizony a leghuzgóbb csurgató, az szenvedett ki legelőbb, a vize még meleg volt, ő meg már félrebillent fejfel nézte a mennyország kapuján a cilindert... Lehetett borotválni, bár megmondva az igazat, jobb megvárni, amíg kihűl, ez a keserű tapasztalat... Az csak babona, hogy a jégen levő halottat nem lehet beretválni.

JENŐKE: Ne beszélj Frici, mert egy-kettő a jégen találsz magadat. Inkább vakard meg a hátam a két lapocka között. Úgy. Ott. Úgy. Lejjebb... Jól van...

BORBÉLY: *(vakargatja Jenőke hátát, aki közben elalszik)* Az tény, kérem, én tudom, mert kitanultam a kozmetikát, hogy nemcsak a teherhordóknak a háta szokott viszketni, hanem azoké az uraké is, akik bolyhos, szűrős törülközővel dörzsölik naponta a hátukat. Ezek a mostani divatgallérok, ezek a kikeményített „Prince of Wales”, meg „Lord Derby” nevű gallérok ugyanis csak a szakállát dörzsölik az embernek, de arról nem gondoskodnak, hogy a nyakat teljesen elzárják, a gallérrésen át minden bacilus, por, piszok, légy, pók, bolha bemászhat az ember ingébe, még ha ad is magára...

KRIPTAI: Nézd meg, Elnök uram, hogy bekönyörögte magát ez a tőzsdeügynök a Vájszék asztalához...

PISTA ÚR: Ezt én sehogy se tudom megérteni, bruderkám. Kiszopogatja, megrágja, megropogtatja a legnagyobb velős csontokat is. Nem mozdul meg addig, amíg a leghitványabb mócsingot is le nem szedegette késsel, foggal, ujjal, borssal, paprikával.

KRIPTAI: A legsürgősebb üzleti útjait is elmulasztja, még ha maga az öreg Kohner Adolf várná is őt valamely megbízatással.

PISTA ÚR: Megnyugtathatlak, a „Baron von Kohner” nem várja egyhamar az irodájában a Plac nagyságos urat.

JENŐKE: Méltóztassatok megnézni. Sehogy se tetszik nekem ez a Gerolsteini nagyhercegnő. Nem szabadkőműves ez? Francia pezsgőt iszik, és mellé Stinkadőreszt szivarazik. Két szivar közt meg a legolcsóbb, legbűdösebb cigarettát füstöli, ami ebben az országban kapható. Talán éppen Magyarika vagy Dráma cigarettát, vagy Jenigét.

PISTA ÚR: Ugyan, menj már. Ezek a trafikárak régen kimentek a divatból... de néznek oda, kit látnak szemeim! Van olyan trafikosné, aki örökké divatban marad...

Söntés, kerthelyiség

(Előbbie, Irmáné, Hercegnő)

Belép Irmáné, jó ötvenes, dús-dragonyos, nagy életű madám, úgy dobányzik, ahogy más levegőt vesz. Maga előtt tol egy néma, lefátyolozott, Ophélie kinézetű és öltözetű fiatal nőt. Igazi dekadens hercegnő, valódi szellemalak. Spatz abbahagyja a zongorázást, mindenki elballgat. Dallosi felfüggeszti a táncórát, elugrik Vilma mellől.

PISTA ÚR: Ááá, az Irmáné nagyságos asszony! Alászolgája! Épp mostanában voltak kezemben a tisztelt aktái...

IRMÁNÉ: Kezét csókolom a tisztelt Elnök úrnak.

VÁJSZ: Alázatos szolgája, Nagyságos asszonyom.

VÁJSZNÉ: Kezicsókolom.

(A hercegnő mindenkinek integet, de nem ismer meg senkit. Bólogat, bizonytalanul, fogalma nincs, hol van. Kicsit mindenki megijed tőle. Vájsz pikoló sört visz nekik, ahhoz, hogy inni tudjon a hercegnő fellebbenti a fátyolt, sápadt, gyönyörű arc, csicsolinamosoly. Spatz játszani kezd.)

BORBÉLY: (dadogva, remegve) Hercegnő! Szibill hercegnő!

SZERKESZTŐ: Úgy van. Szakasztott Genovéva. Megjelent a borbély úr szelleme...

BORBÉLY: Szibill. Drága Szibill! Megmondtam.

PISTA ÚR: Nohiszen! Még mit nem? Ennyire berúgtunk, urak? Hát hova jutottunk, hogy egy ilyen Fricinek a képzeletét látjuk megelevenedni? Csípjél belém, Kriptai!

IRMÁNÉ: Úgy tán ismerik az urak?

PISTA ÚR: Mi minden szép nőt ismerünk, asszonyság... előre és hátrafelé... Csinos, határozottan csinos...

IRMÁNÉ: Tán még te is ismered, Dallosi? Neked pláne minden fiatal és kevésbé fiatal nőt ismerned kell, ugye? Méghozzá közelről.

DALLOSI: De Karola, biztosíthatlak...

IRMÁNÉ: Hallottam, hogy itt vagy, gézengúz. A Spatz zongorázásából hallottam, azt meg ezer közül megismerem. Na, gondoltam, ha már multság van, idehozom a kis hercegnőmet... Mi van, Dolfi? Ide se jössz? Le se ülsz a te Karoládhoz? (Dallosi kényszeredetten odamegy, zavarban van, kezét csókol, a hercegnőnek is, leül.) Ez egy hercegnő, hallottad. ...Aztán rendesen viselkedj vele, te bubus! (a hercegnőnek) Ő a Dolfi.

(A borbély mint valami boldkőros közeledik a hercegnőhöz, aki mosolyog rá, de keresztülnéz rajta.)

BORBÉLY: Szibill! Emlékszik?

KRIPTAI: Ne molesztálja a hölgyeket! Majd pont magára fog emlékezni!

BORBÉLY: Meg tudom mutatni, kérem a másfél méteres szőrszál helyét... a többi szőrszál helyét... az összes kis titkos helyecskét és kérgecskét...

IRMÁNÉ: (monokliu tesz fel, megnézi a borbélyt) Szenyőr, Sie sind ein Halunke!

PLAC: Na, most már elég legyen ebből! Én demokrata ember vagyok, de ha továbbra is itt akar helyet foglalni, irány a söntés. Leül, nyugton marad. A legsötétebb sarkokban. (Kivezeti a teljesen megzavarodott és persze erősen ittas borbélyt.)

JENŐKE: Csak egy borbély lehet ilyen szemtelen.

PISTA ÚR: Miért nem akasztottuk fel?

KRIPTAI: Milyen kár, hogy nincs nálam a kétsövényű pisztolyom, engem úgyse büntethetnek meg, mert gondnokság alatt vagyok.

KESTHELYI: Tiszta sor. A torkát kell elvágni a saját borotvájával. Kutyaharapást szőri-vel...

VILMA: Mondja, kedves Spatz, mondja meg őszintén, az Adolf úr az Imáné nagyságos asszonynak a...

SPATZ: Völegénye, kérem.

VILMA: Értem, kérem *(föláll, visszamegy a söntésbe.)*

SZERKESZTŐ: Akármit mondanak az urak, szakasztott Genovéva. Mintha az előbb állt volna fel a Freud tanár díványáról...

(A hercegnő mosolyog, egyik pikoló sört issza a másik után, nézdegél körbe.)

PISTA ÚR: Sajnos, nincs a társaságunkban jelen Nagy Alfréd, aki valamikor annyira rajongott a nőkért, hogy álnév alatt segédséget vállalt egy Váci utcai selymesboltban, hogy a dámák kezét legalább megérinthesse. Ő megmondaná, hogy milyen koronák címerek vagy betűk vannak a hercegnő zsebkendőibe húmezve.

IRMÁNÉ: I lát, az nem ártana, Elnök úr, kérem. Egy nyelvet se beszél, csak mosolyog, mint a báli gyertya. Az biztos, hogy idegen itt Pesten, és jól szeretne ebédelni. Belibbent az Andrássy úton az üzletembe, mint egy pillangó. Hogy ajánljak nekik egy jó vendéglőt. Már én ezt értettem ki a mozdulataiból. És én ide vezettem, a Vájsz úrhoz. Azt ugyan nem tudtam, hogy egy zenés-táncos helyre jövök...

VÁJSZ: Én se tudtam, kérem... Mindig is jóakarattal volt irántam az Imáné nagyságos asszony... Ebédelni méltóztatnak?

IRMÁNÉ: Mindenesetre hozzon nekünk húslevest.

VÁJSZ: Igenis, konzomét porcelán csészékben...

IRMÁNÉ: Nem csészékben, hanem valódi, családi porcelán tálban, hosszú tészta legyen a levesben, nem bánám, ha esetleg zúzáját találánk benne vagy csirke-nyakat, netán egy kis kakasfejet...

KESTHELYI: Parancsoljon velem, nagyságos asszonyom! Vájsz! Hozza ki a kakas fejét a nagyságos asszonynak és a kis Szibillnek...

VÁJSZ: Igenis, kérem, egy kakasfej rendel...

PISTA ÚR: És hogy szolgál a szivarai egészsége?

IRMÁNÉ: Ó, kérem, azok érnek, nemesednek. Amióta Wekerle Sándortól megkaptam a trafikengedélyt, nekem mindegyik a szenvedélyem. Én ha egyet a számba veszek, rögvést vágyom, a következőre és így tovább, öt éves korom óta szívom, kérem, és nem tudok véle betelni. Egy Trabukkó, egy Opersz, egy Britanika vagy egy Virzsínia még mindig oly lázba hoz, mint bakfisleány koromban. De az nem igaz, kérem, amit tán szélteben-hosszában terjesztenek, hogy én valaha is pénzért szivaroztam volna.

PISTA ÚR: És szabad valami kunsztot látnunk?

IRMÁNÉ: Ebéd után, csak ebéd után, Elnök úr. Akkor a kis hercegnő tiszteletére elszívom azt a virzsínia szivart, amelynek egy darabban maradt hamvát a Nemzeti Múzeumnak szántam.

VÁJSZNÉ: *(kijön a konyhából)* Az a kakas, még nem főtt meg. Az szíjból van és kau-
csukból. Egyszerűen nem akar főni. Leveri a fedőt, úgy pattan ki a levesből, de fő-
ni nem akar.

PISTA ÚR: Örüljön a Vájszné, hogy az Irmáné nagyságos asszony nem vadkanfőrt
rendelt. Mégpedig abból az egyszerű okból nem rendelt vadkanfejet, mert nem
akarta zavarba hozni a mindannyiunk által nagyra becsült vendéglős családot. Hát-
ha éppen, pillanatnyilag, hiányzik a konyhából a kakukkfű, amely nélkül a vad-
disznófejet főzni amúgy sem érdemes. És nem rendelt medvesonkát sem, pedig az
itt jelenlévő Palkonyainé egyik receptjében különösen ajánlja előkelő vendégek
fogadtatásakor. „Nem lehet teljes az ebéd füstölt medvecomb nélkül, ha előkelő
vendégeket várunk”, üzenté „Bácskai gyógyszerészné”-nek Palkonyainé még feb-
ruár havában.

SZERKESZTŐ: C'est la vie. Palkonyainé én vagyok. Csak az a jó Isten tudja a magas
egekben, hányszor gondoltam életemben sovány ágyamon a Bácskai gyógyszer-
észnére. Miért kell nekem ostoba újságcikkek fölött gömnyedni, álneveket észben
tartani, amikor vendégségbe járhatnék a Bácskai gyógyszerésznéhez? Ha például a
postamesterséget tanulom meg, és ugyanabban a faluban pedergetném a bajusz-
omat, ahol a gyógyszerészné a medvesonkával várja vendégeit.

VÁJSZ: *(Vájsznénak)* Menj vissza a konyhába.

PISTA ÚR: Úgy is van, Vájsz úr. Egy igazi vendéglősnét, akármilyen takaros is egyéb-
ként, nem volna szabad látni konyháján kívül, mert az ember elveszti illúzióit. Pap
és katona civilben... Éppen azért nem szeretett Ferenc József se mutatkozni civil-
ben.

BORBÉLY: De igenis mutatkozott civil ruhában, amikor például frakkban, cilinderka-
lapban utazott Nizzába a felesége után. Kikeményített civil gallért is viselt a nya-
kán, amilyent később „Faur Félix” név alatt árultak a gallérkereskedők, de nem
nagy sikerrel...

JENŐKE: Kuss marha!

BORBÉLY: Aki mondja, kérem!

JENŐKE: Hogy, kérem?

BORBÉLY: Úgy kérem.

JENŐKE: Micsoda? Hát milyen világ ez, ahol egy Frici... egy ilyen Frici... lemarház-
hat egy úriembert, egy... Azonnal gyere ide! Gyere ide és beretválj meg, mielőtt
agyonlőlek...

(elalszik)

SZERKESZTŐ: Bácskai gyógyszerésznét mindig kicsit romlékony, szőke asszonynak
képztem, mintha egy regénykönyvből vágták volna ki, sima, begöndörödtlen
hajszálak árulkodtak a hajszirtjén a szerelmi negatívumról és érzelmes magyar
dalokat énekelt...

SPATZ: Atyám ismert egy Bácskainét, tán többet is, de egyet bizonyosan... Atyám
zenész volt a magyar királyi Operaház zenekarában, és Wissendorf, aki most leg-
nevezetesebb zenész itt, atyámat gyakran kísérté el egy közeli sörházba, ahol
Kneipp páter tiszteletére esténként söröző társaság szokott összegyűlni, megvárták
az előadás végét, még a Wagner-előadásokét is, és mindennap megígérték egy-
másnak, hogy a kora reggeli órában a városligeti víztoronynál a harmatos gyepen

és mezítláb találkoznak, mint ezt a wörishofeni plébános elrendelte mindazoknak, akik az ő gyógymódja révén hosszú életkort akarnak élni, mindenféle galand belférgektől megszabadulni és késő öregségükben is elsőnek akarnak megmaradni a nyolc nagybögös között, aki voltaképpen a zenekar elitjét jelentette...

(Dallosi nagybögőbangot utánoz, Pista úr és a többiek átveszik, hamar kifulladásnak, belebugyborognak a sörbe. A sört gyakorlatilag megállás nélkül Vájsz és a Hordár viszik tálcákon, mellé pálinkákat. Hol egyik hol a másik kompánia-tag szólal meg: „rajtarajta” – erre isznak.)

KRIPTAI: Született zenész vagy, Elnök uram.

DALLOSI: Úgy van.

SPATZ: Itt töltöttem tehát boldogult ifjúkoromat a nagy zenészek társaságában, azon operaházi szobrok alatt, amelyek Liszt Ferencet ábrázolják különböző külseiben, amint az egyes álarcosbálokon megjelent. Mert a zene mindig ugyanaz, csak éppen a szabásminta változik, mondta maga Nopcsa intendáns, csak arról van szó, hogy a vendégtenoristának nagyobb köpöládát kell felállítani a kulisszák mögé, mint a helybeli tenoristának. Igaz, hogy szegény atyám más véleménnyel volt erről az egész dologról, mint ezt keringőjében meg is írta.

ESPERES: De hát mondja meg, kedves barátom, hogy kedves atyjának mi volt a neve?! Talán előveszem keringőjét, ha éjszaka, a különböző extraszobákban, kedvem kerekedne megint a zongora mellé ülni, természetesen csak a hölgyek és barátaim felvidulására...

SPATZ: Atyámat hol Hévvizinek, hol Balatoninak, hol Badacsonyinak hívták, mert különböző álneveken próbálkozott meg a zeneszerzés terén. Keringőjét *Balaton-i ábránd*-nak nevezte, és Serly Lajos, hír szerint, többször is előadta Amerika nagyvárosaiban, amikor a barna bőrű muzsikások rojtos gatyában és piros mellényben muzsikáltak.

KACSKOVICS: Mindjárt vecsernyére harangoznak a terézvárosi toronyban, mint Verdi ama felejthetetlen darabjában, a címe: *Szicíliai vecsernye*. Az ördög tudja, hogy múlt el az idő. Vajon lehet-e minden harangozónak hinni, aki az idő múlását jeleníti?

7. KÉP

*Söntés, kerthelyiség
(Előbbiektől, Portás)*

PORTÁS: *(egy aranyzsinóros sapkát, szalonkabátot és tekintélyes civikert viselő úriember belép, meglátja a hercegnőt)* Csakhogy megvan. Hála a jó istennek. Már azt hittem, mehetek utána Dunakeszibe. Vagy Abbáziába, mert olyan is előfordult, kérem.

VÁJSZ: Alászolgája.

PORTÁS: Alászolgája. A kisasszonyért jöttem, kérem.

VÁJSZ: Melyik kisasszonyért, ha szabad érdeklődnöm? A hercegnőért?

PORTÁS: Hát...

VÁJSZ: Máltóságod tán a komornyikja?

PORTÁS: Úgy is lehet mondani, kérem. Nevem Holcwart Ede. Nagyon távoli rokona ama Holcwart famíliának, amely itt, Pesten a „Continental” szállodát bírja.

BORBÉLY: Szibill hercegnő tán ott lakik?

PORTÁS: Nem egészen, kérem. Hanem az intézetünkben lakik. Évek óta. És mivel rendszeresen elszökik, a családja arra tart engemet, hogy ilyenkor visszavigyem. Nem veszélyes, de sose lehet tudni... egy ilyennél.

(A Hercegnő föláll, lassan elvonul a lábvizes kompánia előtt, mindenki meredten, kényszeredett vigyorral figyeli.)

JENŐKE: *(fölbred)* Évek óta nem vettem a kezembe táncosnőt. Akkor is csak egy családias jellegű mulatságon, ezért már előre engedelmet kérek, ha nem tudnám a legdivatosabb táncfigurákat...

(A Hercegnő tovább megy, végül megáll Pista úr előtt, és beleül az ölébe. Ül, mosolyog, aztán feláll, meghajol előtte és táncra kéri.)

PISTA ÚR: *(végtelen zavarban szánandóan megijedve)* Én kiszthand, tapasztalt bálrendező vagyok, bárki megmondhatja a kerületben, de ilyen hölgyválaszra... ööö... én nem emlékszem. Brúderkám, nem tudom mire magyarázni ezt a dolgot. Kriptai, csípj belém...

(Pista úr mezüláb, vizes lábbal táncolni kezd a hercegnővel, dülöngélve, de rutinosan. Spatz játszik és énekel. Dallosi Vilmt keresi a tekintetével.)

IRMÁNÉ: *(vadul és szenvedélyesen felkéri Dallosit, gyűri, rángatja)* Hölgyválasz, te bubus!

(Kirobban a tánc. Vájsznő leveti a kötlényét, felkéri Vájszot. Szépen, összetartozóan járnak.)

Vilma egy idő után elszántan lekéri Dallosit a dühöngő Irmánétól.)

PISTA ÚR: *(libeg, szuszog, hiába húzza-vonja a Hercegnő, visszamegy a székéhez, lerogyik)* ...Én csak a fiákeresektől tanultam táncolni. Legtöbbet Braun Karcситól. Becsületemre, kiskegyed a legjobb táncosnő, akivel valaha életemben valcert táncoltam. Még a térdhajlást is tudta már a harmadik menethen, pedig Carolát egy héttig kellett rá tanítani. Bal lábbal biccenteni! Nem mindennapi kincs van a hölgyben, brúderkám... *(Visszateszi a lábait a vízbe. Később ő is, a többiek is, a borbély történetét beteljesítve bele-belecsurgatnak a lavórba.)*

(A Hercegnő otthagyja Pista urat, odamegy a Borbélyhoz, pukedlizik, összeborulva táncolni kezdenek. A Borbély reszket félelmében, nincs magánál.)

Plac nekidurálja magát, felkéri Irmánét, a trafikosnő tánc közben csak Vilmt és Dallosit bámulja.

Az üveges lekéri Vilmt Dallositól, s mint jövőendő tulajdonával táncol vele tartósan és szögletesen.

Dallosi téblábol, aztán a kertbelyiségen keresztül elsomfordál.

A Hercegnő egyre révületebb, harapdálja, csókolja a Borbélyt, már-már vetközni kezdene, mikor a Portás lekéri a Borbélytól, szakszerűen visszasegíti rá a ruhát, lefogja-átkulcsolja, s kitáncolva kiviszi a konyha felé vezető ajtón.)

BORBÉLY: Szibill! Drága Szibill! *(zokogva utánuk rohan)*

PLAC: Tragédia egy pohár vízben. Egy pohár biliben, kérem, már elnézést.

VÁJSZNÉ: *(abbahagyják a táncot, pibeg)* Aki tudni akarja: ma volt az ezüstmenyegzőnk igazi napja, mert ma van valóban huszonöt éve, hogy Vájsszal megismerkedtem.

KESTHELYI: Nagyságos asszonyom, engedje meg... hogy egy kisebb szónoklattel nyomban megpróbálkozzam... Hozza azt a kakast... a kedves ezüstmátkapár tiszteletére... ha nyers, ha nem... a nyerskoszt egészséges... én rágni akarok, mint a farkasaim...

KRIPTAI: Vájsz úr, fogjunk kezét, legyen szent a béke. Most már látom, hogy mindnyájan egyformán rendes emberek vagyunk, és a gondolkodásunk sok szempontból megegyezik. Vájsz úr éppen úgy utálja Pestet, mint Plac úr, s ugyanígy utálom én is ezt a várost, amelyben laknom kell. Miért? Magam sem tudom.

VÁJSZ: Maradjunk csak meg a régi állapotban, Kriptai úr! Legalább most már nem bántjuk egymást.

PLAC: Na. Végeredményben kezdünk megkedvesedni. Legyünk jók, Elnök uram! Hogy is mondta Kanyurszky főtitizelendő úr? Csak arra vigyázzunk, hogy ne legyünk rosszak.

8. KÉP

Söntés, kertbelyiség, este

Ülnek kőkadtan, a kakas maradékain, lábak a vízben, az üveges a reteráton, itt-ott csurgatás a lavórok fölött. Spatz balkan játszik, Pista úr bele-beleénekel.

KESTHELYI: *(egy félíg nyers kakascombbal kínlódik, rágja, tépi)* Na és ha nyers? A nyerskoszt jó. Ha a farkasoknak jó, az elpuhult emberiségnek is jó. Uuuuúúú.

VILMA: Mindenkinek van külön mennyországa, amelyet valaha, valamely álmában talán láthatott is egy pillanatra. Én egy pillanatra úgy éreztem, hogy azt a mennyországot látom, amely végre eljött értem, hogy most mindörökre ölébe fogadjon.

SZERKESZTŐ: A kisasszony bizonyára olvasta Flammarion Kamill könyveit... abban képzelték magukat az ifjú nők szárnyas csillagoknak...

VILMA: Tudja, mi van a mennyországban, szerkesztő úr? Dal a daltalanoknak. Látás a vakoknak. Boldogság azoknak, akik örökké szenvednek. Otthon azoknak, akik örökké bujdosnak. Hit a szerencsétlen hitetleneknek. Az Isten csókja azoknak, akiket sohasem csókolt meg senki.

ÜVEGES: *(visszajön)* No, Csicsóné! No, Csicsóné, de most már elég legyen egy darabig.

Vájsz fölgýújtja a lámpákat.

KRIPTAI: Amikor a lámpásokat felgýújtják, mintha újra születtem volna...

IRMÁNÉ: *(szájában a sziwar hosszú egybehamuval, ettől lassan óvatosan beszél)* Ami egy asszonyé az egy asszonyé. Azt nem lehet tőle mindenféle szerelemmel, meg isten csókjával csak úgy elrekvirálni. Fizetek, Vájsz úr... Volt nekem egy daruszőrnő paripám...

VÁJSZ: A számla, kérem, már ki van egyenlítve... az egész tisztelt társaságra nézvést... A Kacskovics úr által... szigorúan visszamenőleges hatállyal...

IRMÁNÉ: Isten tartsa meg a Kacskovics úr szokását. Pá az uraknak. *(szájában a szi-
varral kimegy)*

PISTA ÚR: Hé, hogy jön ehhez egy Kacskovics? A megkérdezésem nélkül. Most már mindegy. Ezé a Placcé is ki van fizetve?

VÁJSZ: Azé is kérem. Ne tessék félni.

KESTHELYI: Az omnibusz is? Volt egy omnibusz...

VÁJSZ: Minden, kérem.

KRIPTAI: Nos, elfogadom... kész helyzet elé vagyunk állítva, uraim. De ki az a Kacs-kovics? Egy Kacs-kovics. Elfogadom, mert irigylem. Van egy mamuskája, aki vigyáz, hogy égő cigarettával a szájában ne aludjon el a Kacs-kovics. Ha az embernek van egy mamuskája, másképpen lumpol. Egész másképpen, én mondom.

KESTHELYI: Egy mamuskája, mellesleg harminc bérházzal.

ESPERES: Az a bizonyos hurka... mindennek az volt az oka, az ember nem lehet elég óvatos. Tisztelet a kivételnek, de a hurkával pláne vigyázni kell, mert a hentesek még mindig azt hiszik, hogy a hurka elbír mindenféle disznóságot...

PISTA ÚR: Böftököket kell enni, Jobrincs. Mégpedig magyarosan készítve, körülbelül hüvelyknyi vastagságúra sulykolva, de mégse megsulykolva, petrezselyemmel, tormával, céklával, harsosan, hirtelen tűzön, zsírban és aztán húslevesben is megforgatva. Sóval...

ESPERES: Azt hiszik, hogy a kövér embereknek minden jó. Pedig a kövér emberek csak látszólag egészségesek, a sírásók a megmondhatóit, hogy hány kövér embert temetnek el ideje előtt. A hurkát különben is nyers hagymával, lehetőleg fiatal hagymával kell fogasztani...

KESTHELYI: Ha nyers, akkor jó. Engem a rágás tart életben. Ahogy a farkasaimat az állatkerben. Uúúúú! Iordár!

HORDÁR: *(alszik egy asztalra borulva, álmában)* Igenis kérem!

KESTHELYI: Fogja az omnibuszt, elmegy az állatkerbe, idehozza a farkasaimat.

HORDÁR: Parancsára. *(tovább alszik)*

PLAC: A kis borbély! Hogy eltűnt, anélkül hogy föl lett volna akasztva... legalább a hőzentráglijára...

KESTHELYI: Föl van az akasztva... bizonyos fokig... mindenki föl van akasztva.

PISTA ÚR: Az illet boldogult ifjúkoromban nem lehetett csak így megúszni... mindenféle hercegnőkkel...

ÜVEGES: Mondok egy viccet... tudják, hogy hívják üveges-berkekben a disznókörmöm paprikást? *Csörömpörkölt*. Lehet nevetni... Ha nem, nem. Az embernek rezón szerint kell élni. Én, kérem, az én összeszedettségemet nem hagyom veszélyeztetni. Vagyis iparos ember létemre az öncélú kunsztozást megvetem. Orfeumot, agórát, varietét, operát, mindent, ami csak a zsinagógából fejlődött ki. Bizony. De egy csinosabb pohárnál, pláne ablaküvegnél azér úgy elcsábulok, kérem, mint egy marha. Pontosan úgy, mint a cukrász a maga portékája előtt. Mer' az ember az atyaegyúrsten kivételével mindenbe beleharapna, amit szeret. Hát még az eleven üvegbe...

JENŐKE: *(álmában)* Hét decis üveg, három decis üveg... anya és leánya...

ÜVEGES: ...Aki még sose evett üveget, annak fogalma sincs, mi az üveg. Az nem ismeri a múltat és jövőt. Az üveg az üvegeseké, következésképpen a jövő is az üvegeseké. Ami nincs üvegből, kérem, az azért nincs, mert nem érdemli meg, hogy üvegből legyen. Úgy kell nekik. Essenek hanyatt. Az üveg a világ közepe. Egy napon az üvegeseké lesz a világ. Minden üvegből lesz, tessék csak idevigyázni! Ruha, cipő, téglá, röplőgépek. Ház. A hegyek. A magyarok istene. Üvegből lesz

az újság. Az üveg hűt, fűt szigetel. Mindenki üvegből lesz, hogy átlátsszon. Aki nem látszik át, az... meg lesz figyelmeztetve, hogy legyen üvegből. Záros határ-időn belül. Mer oda lesz neki szóva, és nem a verekedés miatt, nem, hanem a nemzetközi... közjóra tekintettel. Tudják, mit mondok én továbbá? Üvegből lesz a tánc. És aki nem hiszi, annak irányába meglesznek az eszközeink, ahogy a legyek vonatkozásában is. Nem hagyjuk magunkat lerondítani holmi... Csicsónéktól. Nem nem soha. Világ üvegesei... előre.

JENŐKE: *(álmában)* Ne pofázz! Gyere ide, vakard meg a lapockámat! Borotválj meg! *(Kriptai borkolni kezd.)*

PISTA ÚR: Ne aludj, kedves barátom.

KRIPTAI: *(főlriad)* Dehogyan alszom. Eszem ágában sincs aludni, csak éppen egyet szundítottam. De jó itt a kocsmában ülni!

PISTA ÚR: Ha aludni akarsz, menj innen, ne hozzá! szégyenbe.

KRIPTAI: Gazember, hitvány, aki alszik.

(Pista úr az újabb borkolásra oldalba döfi Kriptait.)

PISTA ÚR: Nem hallod? Menj haza! Hagyjatok itt mind. Hagyjatok meghalni...

KRIPTAI: Hát te is bántasz engem, Elnök úr? Nem elég, hogy már annyiszor megtaposott a sors fekete bikája? Jól van. Kimegyek az udvarra egyet jární, de azt ne kívánd tőlem, hogy hazamenjek, mert ha ma hazamennék, totáliter az ajtókilincsre akasztanám magamat. Az a gazember szállodás le szokta zární a szobámat, ha a gyámom pénzküldeménye késlelkedik.

ÜVEGES: Megmondom kegyednek, Vilmácska, ha nincs ellenére, hogy a tyúkszem az bizalmi kérdés. Ahogy a furunkulus. Vagy a virsli. Rendes ember nem eszik pesti vendéglőben virslit, nehogy ráharapjon egy emberi kisujjra. Hova siet a kisasszony? Egy ilyen jó társalgás a részemről aranyat ér.

VILMA: Igenis, kérem. Mennem kell. Segítenem kell a konyhán a rokonomnak. *(kimegy)*

PLAC: A magam részéről... én is elmegyek. És nem szédítem magam azzal a szemfényvesztéssel, hogy útközben még betérek ide vagy oda. Én már innen egyenesen csak hazamehetek, haza, abba a reménytelenségbe, ahol nem várakozik rám senki, legfeljebb a halál. Nincs levél az asztalomon, nincs üzenet a számomra, nincs egy hang, amely szemrehányást tenne nekem az elmaradásáért. Ülhetek az ágy szélén, fújhatom magam körül a keserű füstöt, bámulhatom a négy falat...

PISTA ÚR: Menjete, ahová akartok... boldogult úrfikoromban bezzeg... manapság a nem haza menés úgy kiment a divatból, mint a magyar nadrág...*(elalszik)*

(A kethelyiségben lábbal a lavórban alszik Kriptai, Plac, az Esperes, Jenőke, a Szerkesztő és Kesthelyi.)

ÜVEGES: Itt van ez a Vilma kisasszony, kérem. Én jól meggondoltam és én ebben a vonatkozásban a Vájsz úrnak, mint rokonának egy ünnepélyes bejelentést szeretnék tenni...

VÁJSZ: Majd holnap, Stranzky úr, majd holnap.

ÜVEGES: Előbb vagy utóbb, az mindegy. Előbb vagy utóbb egy józan, becsületes embernek holnap van. A rezón szerint holnap van. Nem igaz, Vájsz?